

JAK

Jord Arbejde Kapital

Bladet

**SYSTEMKRISERNES
ARKIMEDISKE PUNKT** SIDE 14
LARS HOLST

**FOLKEMØDET PÅ BORNHOLM
– JAK VAR MED** SIDE 22

**LOKALE OG KOMPLEMENTÆRE
VALUTAER** SIDE 4
UFFE MADSEN

JAK *bladet*

Medlemsblad for JAK Danmark

Det er JAK Danmarks formål gennem oplysning at rejse en bevægelse for gennemførelse af folkets menneskelige og økonomiske frigørelse – samt arbejde for oprettelse af praktiske funktioner til gennemførelse af dette formål.

Landsforeningens adresse er:

Herningvej 37, 8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81
www.jakdanmark.dk
E-mail: landsforeningen@jak.dk
Kontortid:
Mandag, tirsdag og onsdag kl. 10.00 – 13.00
Torsdag kl. 14.00 – 17.30

Ansvarshavende redaktør:

Lis Poulsen

Redaktionsudvalg:

Lis Poulsen. Tlf. 24 98 86 81
E-mail: jak-bladet@jak.dk
Poul Busk Sørensen. Tlf. 61 72 82 30
E-mail: pbusks@mail.dk
Uffe Madsen. Tlf. 40 36 31 75
E-mail: UffeMadsen@mail.tele.dk
Jakob Mikkelsen. Tlf. 20 20 70 50
E-mail: Jakob.Mikkelsen@mail.dk
Niels Erik Bach Boesen. Tlf. 20 23 63 47
E-mail: neb@bachboesen.dk
Martha Petersen. Tlf. 86 81 16 11
E-mail: mmp@folkesparekassen.dk

Henvendelse til Landsforeningens ledelse:

Jakob Mikkelsen, formand
Spættevej 10, 6851 Janderup
Tlf. 20 20 70 50
E-mail: Jakob.Mikkelsen@mail.dk

Lis Poulsen, næstformand
Husumvej 5, 8600 Silkeborg
Tlf. 40 15 10 39
E-mail: carkurt@post10.tele.dk

Chresten Heesgård Ibsen,
Hvedbjergvej 92, 8220 Brabrand
Tlf. 31 65 01 89
E-mail: Chib@chib.dk

Lone Klit Malm,
Valmuevej 4, 8382 Hinnerup
Tlf. 20 58 50 24
E-mail: klitmalm@yahoo.dk

Udpeget af pengeinstitutterne:
Kurt Poulsen, Folkesparekassen
Bo Nielsen, JAK Andelskassen Østervraa

I N D H O L D

- 3 Det nytter at arbejde for JAK Danmark
Jakob Mikkelsen
- 4 Lokale og komplementære valutaer
Uffe Madsen
- 7 Stop bankernes pengeskabelse ud af den blå luft
Artikel fra Dagbladet Information
- 10 Bog om kapitalismens historie og fremtid er enestående
Rune Lykkeberg
- 12 Oprettelse af studiegruppe i Århus
- 13 JAK Danmark Sydvestjylland og Folkesparekassen
inviterer til sommerudflugt til Filsø,
den 30. august 2014
- 14 Systemkrisernes arkimediske punkt
Lars Holst
- 16 Regnskaber for medlemmerne af JAK pengeinstitutter for 2013
Martha Petersen
- 18 Når debatten runder et hjørne
Morten Schjøtt
- 20 JAK Danmarks årsmøde
- 22 Folkemødet på Bornholm
- 25 Garantinformation Folkesparekassen
- 29 Info fra Andelskassen JAK Østervraa

Foto på forsiden:
Valmuerne blomstrer netop nu

Nr. 4 udkommer primo oktober 2014
Deadline 15. august 2014

Eftertryk velkommen
ved kildeangivelse.
Indholdet i de enkelte artikler
udtrykker ikke nødvendigvis
Landsforeningen JAKs holdning.
Henvendelse ang. medlemskab,
abonnement, artikler og annoncer:

JAK bladet
Redaktør
Lis Poulsen, Husumvej 5,
8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81
E-mail: jak-bladet@jak.dk

Det nytter at arbejde for JAK Danmark

Af Jakob Mikkelsen, formand for JAK Danmark

Jeg har i løbet af juni måned været udsat for to større indtryk, der bekræfter, at JAKs arbejde nytter. Først var vi til Folkemødet på Bornholm, hvor vi blev taget rigtig godt imod, som det kan læses inde i bladet. Vi betragtes ikke længere som nogle lidt for naive idealister, der arbejder for en håbløs sag. Nok er det ikke os, der kommer i avisen med vore synspunkter, men det gør andre. Desuden er der andre, der arbejder med de samme tanker, som vi gør, og selv om der nok ikke sker forandringer i morgen, så begynder jeg at tro på, at vi har det, man på godt dansk kalder "momentum", altså vi er i fart. Ikke alene JAK er i fart, men en forandring er på vej, og selv om det er helt klart, at det tager tid at vende en supertanker, så er der folk, der forsøger at gøre kaptajnen på broen begribeligt, at det er nu, der skal gives ordre om at ændre retning.

Gennemlæsningen af dette blad var den anden store oplevelse. Hvor er det dejligt at se så mange støtte ideen om at ændre vort pengesystem. Ikke alle vil gøre det på samme måde, og ikke alle tror lige meget på, at det kan lade sig gøre. Men det kan det. De politiske partier er begyndt at ville høre. Jeg er sikker på, at når vi inviterer til dialog, vil vi blive taget alvorligt af enkelte. Nogen vil selvfølgelig have nemmere ved at lytte end andre, men her må vi have tålmodighed. Vi har alle prøvet at få trukket tæppet væk under os og oplevet det tankemæssige tomrum, der opstår, når tingene hænger ganske anderledes sammen, end vi hele tiden har lært og troet. Derfor bør vi have forståelse for, at det kan tage tid for vore beslutningstagere at forstå, især fordi de jo er påvirket af rådgivere, der er uddannet i at vide, hvordan det hele hænger sammen.

JAK Danmark inviterer alle til at tage del i udviklingen af de nye tanker, hvad enten det så er i JAK Danmarks nye studiegruppe i Århus, eller om det er i Gode Penge i København eller i andre fora.

JAK Danmark har indtil videre fire lokale aktivitetsgrupper, som du kan finde på vores hjemmeside, og der er plads til flere. Jeg opfordrer til at arbejde med samarbejdspartnere fra forskellige miljøer i og uden for de politiske miljøer. På Folkemødet var der flere politiske partier, der tog godt imod vore tanker, hvilket vi vil følge op på i den nærmeste fremtid. Desuden har en større miljøorganisation sagt ja til en drøftelse af det økonomiske systems indflydelse på det, de arbejder for.

JAK Danmark har i forbindelse med Folkemødet fremstillet et antal artikler i særtryk samt en håndfuld flyers. Alle vil være gode emner som indgang til en snak om JAK og vore ideer. De vil kunne hentes på www.JAKDanmark.dk eller bestilles på sekretariatet.

Vær også opmærksom på, at du gratis kan forære et års medlemskab til en person, der er interesseret i vort arbejde. Du skal bare skrive til sekretariatet og bede om det.

Og husk nu:

*En ny tid vindes kun ved et arbejde derfor!
Ikke ved kunstgreb – ikke ved vold – men ved
jævn sund fornuft!*

**Økonomi behøver
ikke at være så svært!**

LOKALE OG KOMPLEMENTÆRE VALUTAER

Af Uffe Madsen

I disse år efter starten af den økonomiske krise er der et stigende fokus på den måde, vores pengesystem i den vestlige verden er sammensat på, og de ulemper systemet har på den økonomiske stabilitet og borgernes tillid til at planlægge et økonomisk liv fremover. Emnet drøftes nationalt og internationalt i grupper af engagerede mennesker. I Danmark blev emnet underkastet en kulegravning i tænketanken "Syntesetanken" (www.syntesetanken.dk), hvor det resulterede i en rapport, som kan hentes på deres hjemmeside. Efterfølgende er der opstået en gruppe ved navn "Gode Penge" (www.godepenge.dk), som på månedlige diskussionsmøder og i debatartikler behandler emnet. I JAK Bladet har der ligeledes været en række artikler om penge og de fejl, som i dag er indbygget i pengesystemet og pengeskabelsen.

Som så ofte før ser vi, at nytænkningen ikke kommer fra universiteternes eller finansverdens økonomer, men fra engagerede personer, som ikke er styret af fagligt snæversyn. Økonomistuderende på Aarhus Universitet har for nyligt kritiseret undervisningen og efterlyst en bredere tilgang til den økonomiske uddannelse, hvor pengesystemet ikke alene vurderes ud fra måske forældede økonomiske teorier, men også ud fra et bredere samfundsmæssigt perspektiv.

I de grupper, som arbejder med pengesystemet, kritiseres de private bankers pengeskabelse og derigennem en privatisering, hvor pengesystemet styres af private indtjeningsmæssige interesser. Kravet fra grupperne er, at pengene skal skabes af den nationale centralbank – i Danmark af Nationalbanken – og ikke af de private banker.

Selv om der er en stigende forståelse for problemet, er der lang vej, indtil økonomer og politikere indser behovet for nytænkning. Skal vi blot afvente dette tidspunkt, eller kan der gøres noget praktisk, indtil en monetær omstilling kan gennemføres? Dette spørgsmål er stillet i alle de vestlige lande, og bl.a. som følge af den økonomiske krise er der taget initiativ til en række eksperimenter med lokale eller komplementære valutaer.

Hensigten med disse eksperimenter er at udvikle lokale aktiviteter uden om det nationale pengesystem – det er ikke tanken, at den nationale valuta skal fjernes, men der er en række uheldige virkninger af pengesystemet, som de lokale valutaer måske kan råde bod på.

Den internationalt anerkendte økonom – professor Bernard Lietaer – har i bogen "Fremtidens Penge" (udkom ved Borgen i 2002) behandlet emnet og beskriver en række af de eksperimenter på alternative valutaer, som var kendt på daværende tidspunkt. Forfatterens overskrift i bogen er "Hvordan vi skaber ny velstand, mere arbejde og en bedre verden?" Samme forfatter udgav i 2012 sammen med Margrit Kennedy og John Rogers bogen "People Money" om samme emne. I begge bøger beskrives indførelse af lokale og regionale valutaer som det muliges kunst og en praktisk måde at undgå nogle af de ulemper, som det traditionelle pengesystem indebærer. Det skal ses som et redskab til på lokalt eller regionalt plan for borgerne at udveksle arbejde og handel med varer og tjenesteydelser på.

Geografisk skævvridning

Hvis vi betragter Danmarks nationale problemer, så er der i de geografiske yderområder en faldende beskæftigelse som følge af flytning af produktion og handel til større byer. Samtidig er der en mangel på

penge til at finansiere en række nødvendige lokale behov som fx pasning af børn og ældre, vedligeholdelse af bygninger, pasning af udearealer og en række andre dagligdags behov, som der skæres ned på eller fjernes. De penge, der er mangel på, er national valuta, som flyder hen, hvor der er udvikling – dvs. til de større byer. Konsekvensen er en yderligere polarisering af vores samfund mellem de større byer og landdistrikterne.

Hvis vi ser bort fra problemet med pengene, er der i yderområderne masser af ledig arbejdskraft og en række behov for hjælp, som ikke bliver dækket samt mulighed for at handle lokale varer. Det hele går bare i stå som følge af de manglende penge. Hvad så med at springe de nationale penge over og udveksle arbejdskraft og handel uden om pengesystemet? Det er det, som nu forsøges i en række eksperimenter i de fleste lande i den vestlige verden.

JAK penge som lokal valuta i 1930'erne

Samme situation havde vi under 30'ernes krise. Der var masser af ledige hænder og tilsvarende mange varer, som ikke blev handlet – igen med baggrund i manglende penge. Også dengang blev der taget tiltag til alternative forsøg uden om nationale valutaer, og i Danmark tog JAK initiativ til at indføre JAK penge som en alternativ valuta.

På daværende tidspunkt var det ikke ulovligt at udstede pengesedler, som JAK pengene var. Ligesom med en national valuta er pengesedler ikke af nogen værdi, såfremt de ikke kan anvendes til at købe varer eller tjenesteydelser for – der skal være en tillid til pengene og en forventning om, at de kan anvendes. Sikkerheden bag JAK pengene var i orden, idet de alle var udstedt med god og tinglyst sikkerhed i fast ejendom. Der blev også lokalt gjort et stort arbejde for at få butikker til at acceptere pengene som betalingsmiddel. Det lykkedes så godt, og anvendelsen af JAK penge blev så stort, at regeringen efter et par år gav Nationalbanken eneret til at udstede samfundets penge. Dermed blev JAK's forsøg med at udstede penge standset. Dette forbud er stadig gældende, men på trods deraf må vi konstatere, at det i dag kun er 6 % af pengene i Danmark, der er udstedt af Nationalbanken – de resterende 94 % udstedes af de private banker i form af digitale penge.

Den polarisering, som vi i Danmark ser mellem byområder og yderområder med deraf følgende beskæftigelses- og sociale problemer, ser vi også i visse EU-lande, hvor fx Grækenland kan sammenlignes med vores yderområder, idet der i Grækenland er mange ledige hænder og stor mulighed for handel og produktion (der mangler blot penge = euro). Også på dette niveau kunne det være af stor økonomisk hjælp for samfundet at gøre anvendelse af en lokal valuta for at skabe beskæftigelse og produktion til hjemmemarkedet.

Principperne bag en lokal valuta

En lokal valuta, også benævnt som komplementær valuta, ligner i princippet den bytteøkonomi, vi kender fra tuskhandel og nabohjælp. Et eksempel kan være følgende:

"Hansen graver Petersens have. Og som modydelse hjælper Petersen sin ven Hansen med at male hans garage".

I det komplementære valutasystem går man blot et skridt videre:

"Hansen graver Petersens have og bliver registreret for at have 1 point til gode. Petersen bliver til gengæld registreret for at skyldes 1 point. Dette bliver registreret centralt hos det komplementære valutasystems administrator på en seddel eller i en computer. Hansen kan nu bruge sit tilgodehavende til at få en klipning hos Olsen, der også er medlem af systemet. Og Petersen kan betale sin gæld ved at hente dagligvarer til fru Jensen, der er gangbesværet og ligeledes er medlem af det komplementære valutasystem.

Hansen og Petersen behøver altså ikke at have et "gensidigt modsvarende behov", som det er tilfældet ved en simpel byttehandel, for at aftale en udveksling.

I det komplementære system kan man for sit tilgodehavende købe lige så mange forskellige ydelser og varer, som systemets medlemmer tilsammen stiller til rådighed.

>>

>> Projekter med anvendelse af lokal valuta

Den lokale valuta er på den måde velegnet til anvendelse i et afgrænset område for at understøtte beskæftigelse og handel. Der findes i dag flere tusinde eksempler på lokale valutaer, og tallet er stigende. Nogle af systemerne er støttet af myndighederne gennem økonomiske bidrag eller skattefrihed for transaktioner med den lokale valuta, hvilket begrundes med de sociale forbedringer, som kan påvises gennem den lokale aktivitet.

I New Zealand har sociale myndigheder støttet igangsættelsen af komplementære valutasystemer, fordi de oplever, at deltagerne bevarer en kontakt til arbejdsmarkedet og ofte tilskyndes til at starte selvstændig virksomhed. Mange mennesker genfinder selvrespekten og oplever, at der er behov for det, de kan. Dette virker motiverende med hensyn til at være socialt velfungerende og at komme tilbage på arbejdsmarkedet.

I USA har det amerikanske forbundsskattevesen besluttet, at udvekslinger i det komplementære valutasystem "Time Dollars" er skattefri. Mere end 30 delstater har finansieret start af komplementære valutasystemer. Time Dollars projekter igangsat på alderdoms- og plejehjem i USA har vist, at deltagere er raskere og lever længere. Den øgede udveksling og sociale aktivitet, der sker på grund af det komplementære pengesystem, betyder, at folk føler et fællesskab og føler sig værdsatte. Helbredsfor sikrings selskabet Elderplan har konstateret, at pensionister, der deltager i Time Dollars, har færre helbredsproblemer. Elderplan har besluttet at acceptere 25 % af præmien for en seniorforsikring i Time Dollars.

I England støtter myndighederne også oprettelsen af komplementære valutasystemer, og her tillader myndighederne, at bistandsmodtagere, der er medlemmer af systemet "Time Banks" (den engelske udgave af det amerikanske Time Dollars), tjener "Time Dollars", uden at det modregnes i deres ydelser. Forskning og evaluering af "Time Banks" har vist, at systemet har meget held med at tiltrække deltagere fra gruppen af de mest socialt udstødte, bl.a. arbejdsløse, handicappede og mennesker fra etniske grupper. Det har samtidig vist sig, at deltagere på grund af den sociale udveksling følte en forbedret livskvalitet, hvilket har haft en gavnlig effekt på underliggende sociale problemer som fx alkoholisme og psykisk sygdom.

EU har finansieret start af projekter med indførelse af komplementære valutaer i Irland, Skotland, Madrid og Amsterdam.

Kan lokal valuta praktiseres i Danmark?

Danmark har, i modsætning til vore europæiske nabolande, ikke haft mange initiativer med hensyn til

lokale valutaer, og i dag fungerer kun ganske få projekter i en meget lille skala. Dette forhold kan måske ses i relation til et stramt skattesystem, hvor der ikke tolereres handel og beskæftigelse uden om skattevesenet, ligesom den holdning, som kom til udtryk i forbuddet mod anvendelse af JAK penge i 1933, stadig kan være gældende.

Med baggrund i og inspiration fra de udenlandske projekter kunne det være interessant at teste anvendelse af lokal valuta i Danmark. Måske kan der findes en åbning og forståelse fra myndighedernes side til at gøre forsøget i et geografisk afgrænset område. JAK Danmark kunne passende være inspirator for et sådant projekt.

Den 15. maj 2014 bragte Dagbladet Information følgende artikel:

STOP BANKERNES PENGESKABELSE UD AF DEN BLÅ LUFT

Ny forening ønsker en pengereform, der fratager de kommercielle banker deres privilegium til at skabe nye penge som gæld. Kontrollen med pengemængden skal tilbage under demokratisk kontrol, hvis nye kriser skal forebygges, siger foreningen, der er en del af et hastigt voksende europæisk netværk

Der går en bevægelse hen over Europa. Fra Storbritannien i vest til Tyrkiet i øst. Fra Finland i nord til Spanien i syd. I 17 europæiske lande har bevægelsen foreløbig slået rod.

Den ynder at citere Sir Mervyn King, indtil sidste år formand for Bank of England:

»Af alle de mange måder at organisere banker på er den værste den, vi har i dag.«

Bevægelsen hedder International Movement for Monetary Reform, den internationale bevægelse for en reform af pengesystemet, og den 2. juni kl. 19.00 holdt den nystartede danske filial af bevægelsen sit første offentlige møde på Copenhagen Business School, CBS.

Gode Penge hedder den nye danske forening, og

to af initiativtagerne hedder Mikkel Kjær og Rasmus Hougaard Nielsen, henholdsvis cand.soc. med speciale i bæredygtig økonomi fra RUC og cand.polit. med speciale i skattepolitik fra Københavns Universitet: »Rigtig mange økonomer kan godt se, at teorierne om penge ikke længere holder, at de er forældede og forkerte. De havde måske relevans for 20 år siden, men ikke i dag. Den største faglige udfordring for økonomer i dag er at løse problemet med pengene, at lave et holdbart system,« siger økonom Rasmus Hougaard Nielsen.

Måden, penge skabes og cirkulerer på, er ikke en naturlov, pointerer Gode Penge på sin nye hjemmeside.

»Pengesystemet er en menneskelig konstruktion, som til enhver tid kan ændres, hvis der er demokratisk opbakning til det.«

Den hidtidige og stadig gældende konstruktion er en afgørende årsag til den internationale finansielle og økonomiske krise, der har hærget siden 2007-08, og som ifølge Mikkel Kjær og Rasmus Hougaard Nielsen vil blive ved med at hemsøge økonomierne, så længe dagens system for pengeskabelse består.

Bank of England om pengene

Problemet er i al sin enkelhed, at penge i dag næ-

sten udelukkende skabes af privatejede banker, hvis drivkraft er at skabe profit – via renter og gebyrer – på netop dette: At sende stedse flere penge i omløb. Og så det forhold, at disse penge skabes som gæld.

Engang bestod pengemængden i samfundet af sedler og mønter, herhjemme fremstillet af Danmarks Nationalbank. I dag er det kun ca. fem pct. af pengene, der er kroner og øre fra Nationalbanken – resten er elektroniske penge, tal på en computer-skærm. Bare siden 1991 er pengemængden i Danmark mere end firedoblet, takket være disse stadig flere elektroniske penge.

Den britiske nationalbank, Bank of England, har i sin seneste kvartalsbulletin på forbilledlig vis forklaret, hvor disse penge – i Storbritannien 97 pct. af pengemængden – kommer fra: »I den moderne økonomi er indestående i banker hovedsagelig skabt af de kommercielle banker selv.«

»Men hvordan disse indeståender opstår, bliver ofte misforstået: Den vigtigste måde er ved, at kommercielle banker udsteder lån. Hver gang en bank yder et lån, skaber den i samme øjeblik et modsvarende indestående på lånerens bankkonto og skaber derved nye penge,« forklarer Bank of England.

Banken understreger, at virkeligheden altså er en anden, end mange tror, og også en anden, end nogle økonomiske lærebøger stadig fortæller.

»Frem for, at banker modtager et indskud, når husstande sparer op, og efterfølgende låner det ud, er det bankernes udlån, der skaber indestående.«

I dag er banker altså ikke instanser, der sætter folks opsparing 'i arbejde' ved at låne dem ud til f.eks. virksomheder, der ønsker at investere i ny produktion. »Opsparing øger ikke i sig selv indeståender eller 'tilgængelige midler', som banker kan låne ud,« understreger Bank of England.

»Indeståender i en bank er simpelthen en oversigt over, hvad banken selv skylder sine kunder. Så de er et passiv for banken, ikke et aktiv som kunne lånes ud.«

Og hvis folk betaler et lån tilbage til banken, betyder det ikke, at banken får flere penge at råde over.

»Nøjagtig ligesom det at tage et lån skaber penge, så betyder tilbagebetaling af banklån, at penge destrueres,« forklarer den britiske nationalbank.

Demokratisk kontrol

Det er dette fornuftsudfordrende system, der løb løbsk ved krisens udbrud, fordi private banker var alt for ivrige efter at tjene penge ved at yde lån – skabe nye penge ud af den blå luft – til f.eks. amerikanske boligejere. Samt ved også at være alt for risikovillige i andre af deres mere spekulative finanstransaktioner. Og så længe retten til at skabe de virtuelle penge ligger hos disse private virksomheder, vil systemet være sårbart og dømt til at løbe

ind i nye kriser, mener folkene i Gode Penge og i den europæiske bevægelse for en reform af pengesystemet. Ligesom Sir Mervyn King gør det.

»At basere et samfunds finansielle system på alkymi er en dårlig reklame for dets rationalitet,« har han sagt.

»En forandring er uundgåelig. Spørgsmålet er alene, om vi kan gennemtænke vejen til et bedre system, før næste generation bliver ramt af en kommende og større krise. Krisen har allerede efterladt en arv i form af gæld til næste generation. Vi må ikke også efterlade dem et skrøbeligt banksystem i arv,« advarede den daværende britiske nationalbankdirektør.

Advarslen forsøger reformaktivisterne nu at reagere på.

»Vi siger ikke, at banker skal nationaliseres eller afskaffes. Det er virkelig ikke det, det handler om,« siger Mikkel Kjær. »Det handler om at etablere demokratisk kontrol over pengeskabelsen i stedet for, at det er profitmaksimerende private banker, der bestemmer, hvor mange penge der cirkulerer i vor økonomi og i høj grad også, hvor de ryger hen.«

Mikkel Kjær gør opmærksom på, at langt den største del af de penge, banker laver via långivning, går til det, man kunne kalde spekulative formål – primært boligmarkedet – snarere end til investeringer i produktive aktiviteter.

– Det er jo ikke nyt, at private banker skaber penge via lån. Hvorfor er det blevet et problem?

»Den teknologiske udvikling,« svarer Rasmus Hougaard Nielsen.

»Adgangen til det computerbaserede internet har gjort, at det kan ske i langt større omfang og langt hurtigere. Engang skete overførslen af penge via kontanter fra nationalbankerne. Nu sker det elektronisk, stort set uafhængigt af nationalbanken.«

»En anden forskel fra tidligere er, at man under den store finanskrisen i 1930'erne lod syge banker gå fallit og derved fik tavlen visket ren. Det gør man ikke i dag.«

Bankerne er i dag blevet 'too big to fail' og holdes oppe af regeringerne – med den konsekvens, at nye kriser venter forude, mener folkene bag Gode Penge.

Demokratisk kontrol er afgørende i deres reformforslag. De peger på det temmelig absurde i, at de folkevalgte i regering og folketing hvert år bruger en masse politiske kræfter på at slås om fordelingen af måske tre-fire milliarder kr. under finanslovforhandlingerne, alt mens de private banker uden nogen form for demokratisk indflydelse i tiden op til krisen pumpede omkring 100 mia. nye kroner ud i samfundet hvert år – til formål – primært spekulative – de selv bestemte via deres udlånspolitik.

Spørgsmålet om vækst

En anden absurditet er ifølge Mikkel Kjær og Rasmus Hougaard Nielsen, at der trods den omfattende pengeskabelse aldrig er penge nok.

»Når pengene bliver skabt via bankernes udlån, er alle penge gæld, og der skal jo betales renter af gæld. Det betyder, at selv om vi sådan set lever i overflod, så er der en fundamental pengeknaphed. Der skal hele tiden tjenes flere penge og skabes vækst for at kunne betale renterne. Det kan simpelt hen ikke lade sig gøre at have penge nok i dette system, med mindre renten på gæld er nul hele tiden, og det bliver den nok ikke,« siger Rasmus Hougaard Nielsen.

»Samtidig oplever vi, at det bliver sværere og sværere at skabe vækst,« tilføjer Mikkelt Kjær med henvisning til de faldende vækstrater i i-landene de seneste fem årtier. »Og hvis vi tilstræber og faktisk opnår vækst, går det ofte ud over miljøet.«

»Så hvis vi laver en pengereform, der gør op med skabelsen af penge som gæld, så bliver vi mindre vækstafhængige og opnår dermed som samfund en større frihed til at bestemme udviklingen, herunder om vi ønsker vækst eller noget andet,« siger han.

Reformforslaget

Gode Penges reformforslag tager udgangspunkt i et arbejde gennem flere år i den britiske søsterorganisation Positive Money samt i den såkaldte Chicago-plan for en pengereform, som nogle af USA's ledende økonomer udarbejdede under 1930'ernes krise, og som økonomer hos Den Internationale Valutafond, IMF, for nylig har gransket igen og rost i høje vendinger. Der er fire punkter i reformen:

1. Penge skal kun skabes gennem et demokratisk og transparent organ, der arbejder i offentlighedens interesse.

2. Private banker fratages privilegiet at kunne skabe penge ud af ingenting.

3. Penge skal ikke skabes som gæld.

4. Penge skal sendes ud i den ikke-finansielle realøkonomi, før de når de finansielle markeder og boligboblerne.

De fire punkter betyder, at det skal være forbeholdt Nationalbanken eller et nyt organ, ansvarligt over for Folketinget, at skabe pengene – elektroniske som kontanter – og løbende afgøre hvor mange. Det indebærer samtidig, at penge ikke af de private banker sendes ud i samfundet som krisefremmende gæld, men som penge regeringen sender ud i den reale, produktive økonomi, hvor de kan være med til at skabe job, nedbringe gælden, sænke skatterne, eller hvad man nu beslutter politisk.

Private banker vil stadig kunne yde lån, men det skal være lån forankret i penge, banken faktisk har stående, ikke skabt som nye penge ud af ingenting.

»Det, man taler om som 'nødvendighedens politik', er et meningsløst udsagn, hvis samfundet styrer pengeskabelsen. Det giver i den situation ikke længere mening at sige, at der ikke er penge nok. Måske er der ikke naturressourcer nok eller tid nok, måske er der et ønske om at prioritere anderledes. Men om der er penge nok, afgør staten via Nationalbanken,« siger Rasmus Hougaard Nielsen.

Folkene bag Gode Penge og den internationale bevægelse ved godt, at det ikke er noget lille skib, de prøver at sætte i søen. Men de mener, at der ikke er noget alternativ til en reform af pengesystemet, hvis de vestlige økonomier ikke bare skal tumle videre fra krise til krise, fra lappeløsning til lappeløsning. Og de henter optimisme ved, at andre er begyndt at sige det samme. Folk som Sir Mervyn King og IMF-økonomerne og forleden også Financial Times' økonomiske chefkomentator Martin Wolf, en af de mest indflydelsesrige økonomiske skribenter i verden.

»Det gigantiske hul i hjertet af vore markedsøkonomier må lukkes,« skrev han i en kommentar med overskriften: »Fratag de private banker magten til at skabe penge«.

Wolf refererer direkte til Positive Money's forslag og konkluderer:

»Når den næste krise kommer – og det gør den med sikkerhed – er vi nødt til at være forberedte.«

Information om Gode Penge

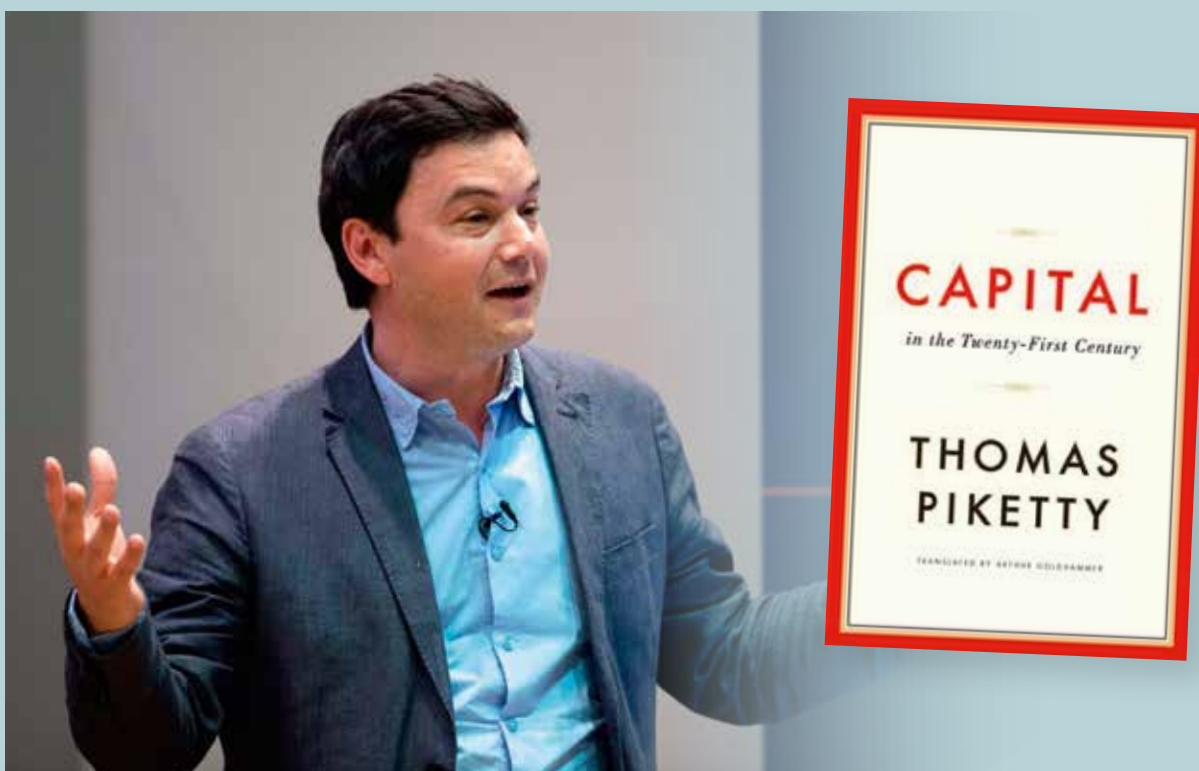
Du kan melde dig ind i foreningen Gode Penge ved at sende en e-mail med navn, adresse og kontaktoplysninger til kontakt@godepenge.dk samt indbetale 200 kr. på vores konto i JAK: Kontonr. 9860-8730165294. (Det koster 200 kr. årligt at være medlem, 100 kr. for studerende og pensionister samt 1000 kr. for organisationer og virksomheder).

www.godepenge.dk

BOG OM KAPITALISMENS HISTORIE OG FREMTID ER ENESTÅENDE

Thomas Piketty bryder med økonomiens lukkede koder, så vi alle kan være med.

Rune Lykkeberg, redaktionchef for Kultur og kritik, Politiken

Vi er nok rigtig mange, der længe har følt os dummere end kapitalismen. Vi kan se, at uligheden stiger, og vi er modstandere af ulighed, men det er der åbenbart ikke noget at gøre ved. Vi kan se, at nogle få topchefer får en løn så høj, så vi ikke kan forestille os, at man kan gøre sig fortjent til det. Det strider imod vores almindelige principper om, at man får løn som fortjent.

Den største krise i de vestlige samfund i mange år var et resultat af finanskapitalismen, men vi ser ingen politiske konsekvenser eller økonomiske forandringer. Og vi ved udmærket godt, at de historiske alternativer til kapitalismen ikke har været bedre. Og vi ved, at de, der lever under regimer, som ikke er kapitalistiske, liberale demokratier, ofte drømmer

om kapitalismens løfter om lykke.

Problemet er bare stadig, at kapitalismen i vores vestlige demokratier kan opleves som en fremmed magt, vi hverken kan kontrollere eller begribe. Indimellem bliver vi præsenteret for komplekse udregninger, som er umulige for almindelige mennesker at fatte.

Men den franske økonom Thomas Piketty har skrevet en lang bog om kapitalismens historie og fremtid, som forklarer det hele forfra. Og det er ifølge Piketty ikke os økonomiske amatører, der er dumme. Det er økonomerne, der forklarer kapitalismen forkert. Hans nye bog 'Capital in the Twenty-First Century' er et opgør med økonomernes dominerende verdensbillede.

Bryder med økonomiens lukkede koder

Som ung studerede han økonomi i USA, og han var imponeret over, hvor intelligente de andre studerende var. Selv lærte han meget, men én ting plagede ham:

»Jeg var kun alt for bevidst om det faktum, at jeg ikke vidste noget som helst om verdens økonomiske problemer«.

Derfor indleder han sin bog med en programerklæring:

»For at sige det ligeud, videnskaben økonomi må komme over sin barnlige lidenskab for matematik og for rent teoretiske og ofte særdeles ideologiske spekulation på bekostning af studier af historien og samarbejde med andre socialvidenskaber«.

Det er den første store præstation i Pikettys bog: Han bryder med økonomiens lukkede koder og forbinder den med andre videnskaber og indsigter. Han sætter økonomien i kontekst, og han bringer kapitalismen ind i et fælles sprog, hvor alle, der vil, kan være med til at diskutere, hvordan den økonomiske magt skal udøves og kontrolleres. Der er ikke længere grund til at føle sig for dum til kapitalismen.

Piketty kobler økonomiske studier med enormt datamateriale, sociologi og lange læsninger af skønlitterære klassikere af Jane Austen og Honoré de Balzac.

En scene fra Balzac bringer os til Pikettys næste store præstation: Den gamle mesterforbryder Vautrin forklarer den unge eventyrer Eugène de Rastignac, hvordan han bedst kommer frem i verden: Enten kan han tage en uddannelse som jurist og slide sig til en stilling som advokat, hvilket vil indbringe ham 1.200 livres om året. Eller han kan droppe uddannelse og hårdt arbejde og gifte sig med en sky arving til en stor formue. Det vil indbringe ham 6.000 livres om året.

Det mesterlige ved eksemplet er, at det afslører en social orden, som vi alle finder uretfærdig: Man kan tjene flere penge på at have mange penge og leve af renterne end på uddannelse og arbejde. Vautrin repræsenterer 'de gamle penges' rentier-kapitalisme,

som vi har regnet for historiens taber, mens uddannelse og produktivitet skulle være vejen frem.

Men Piketty viser gennem omfattende studier af skattedata i Frankrig, England og USA, at vi på mange måder er vendt tilbage til en form for rentier-kapitalisme, hvor få lever bedre af forrentning af kapital, afkast af investeringer og indtægter på ejendom end mange af almindeligt lønarbejde.

Ideologisk ufarlig

Den anden store præstation er, at Piketty afdækker konflikten mellem den kapitalistiske udvikling og vores fundamentale principper: Vi fortæller vores børn, at uddannelse og hårdt arbejde bliver belønnet, mens den adelige stil, hvor man lever videre på gamle formuer, er fordømt. Sådan er vores fælles etik, men den bliver udfordret, hvis Vautrins lektion til Rastignac stadig gælder: Det betaler sig bedst at leve af store formuer.

Det betyder, at Piketty er ideologisk ufarlig. Derfor er han også blevet elsket og omfavnet af venstre, centrum og højre i USA. Han truer ikke de principper, som vores liberale demokrati bygger på. Den politiske styrke ved hans position er, at han demonstrerer, at kapitalismen kan true vores retfærdighedsfølelse. Han skriver nøgternt, men hans scenario er alarmerende: Hvis velstanden fortsat koncentrerer sig hos en lille overklasse af amerikanske 'supermanagers' med latterligt høje lønninger og en overklasse af europæiske og amerikanske kapitalindehavere, kan det ende med social uorden og voldsomme konflikter.

Piketty er heller ikke ideologisk modstander af ulighed, men han er kritisk over for en ulighed, som ikke tjener det fælles bedste. Man kan argumentere for, at det skal betale sig at arbejde, så der er forskel i indtægt mellem dem, der arbejder, og dem, der er arbejdsløse. Men de amerikanske og britiske supermanagers' meget høje lønninger kan ikke forsvares ud fra deres bedrifter. Der er ingen sammenhæng mellem deres bidrag til fællesskabet og deres indtægter. Som han skriver:

»Intet sted i verden har man på noget tidspunkt observeret en mere ulige fordeling af indtægter fra arbejde end i USA i dag«.

200 års velstandsudvikling

Den tredje store præstation er, at Piketty pædagogisk genfortæller de sidste 200 års velstandsudvikling ud fra forholdet mellem afkastet på kapital og vækst i økonomien målt på årlige indtægter og output. Når afkastet på kapital bliver væsentligt

>>

>> større end væksten i økonomien, bliver velstanden koncentreret hos færre, og den urimelige ulighed stiger. Dette greb er blevet kritiseret af andre forskere i ulighed for at forvirre fremstillingen, men det ændrer ikke Pikettys pointe. Mange teser i bogen er således skrevet før, men sjældent så klart og systematisk underbygget af data som hos Piketty.

En fjerde præstation i den sammenhæng er, at Piketty viser, at udviklingen med stor vækst i økonomien og lavere afkast på kapital, som vi i Europa forbinder med Socialdemokraternes storhedstid efter Anden Verdenskrig, ikke er den historiske regel, men over 200 år nærmest en undtagelse. Den kan forklares med politiske beslutninger, men Piketty henfører den især til særlige omstændigheder som krisen i 1930'erne og verdenskrigene.

Til sidst kommer Piketty med sin egen politiske anbefaling, som er en progressiv global skat. Han ved, det er politisk urealistisk, men det er altid en intellektuel udfordring at skubbe grænser for det, man kan forestille sig, og det, der på forhånd er udelukket. Hans bog er allerede blevet kritiseret, og den skal kritiseres. Den siger ikke det sidste ord, men den åbner en stor samtale. Måske den vigtigste i dag.

POLITIKEN SYNES: ♥♥♥♥♥♥♥♥

Denne artikel er citeret fra Politiken den 24. april 2014, hvor den blev bedømt til de maksimale 6 hjertes.

OPRETTELSE AF STUDIEGRUPPE I ÅRHUS

JAK Danmark indbyder til deltagelse i en studiegruppe om økonomi. Uffe Madsen, Silkeborg vil belyse forskellige aktuelle emner ud fra JAKs idé om et rentefrit økonomisk system. Vi vil tage emnerne op, efterhånden som de trænger sig på, men allerede nu kan vi forestille os, at nedenstående emner vil ligge øverst i bunken:

Pengeskabelsen

- Genopfriskning af Syntesetankens rapport om pengeskabelse
- Studie af "Positive Moneys" forslag
- Skal pengene ud i samfundet som gæld eller på anden vis fra Nationalbanken eller staten?

Renteproblematikken

- Dokumentation for rentens skadelige virkning i såvel mikro som makro økonomi
- Hvorfor har "Positive Money" ikke renten med i deres løsning – overser vi noget?

Lokale / komplementære valutaer

- Studie af forskellige projekter med lokale / komplementære valutaer
- Bitcoin projektet?

Indtil videre er følgende møder planlagt:

1. september
29. september
20. oktober
3. november
24. november

kl. 19.00 i Økologiens Hus
(mødelokalet i kælderen),
Silkeborgvej 260, 8230 Åbyhøj

Alle interesserede er velkomne!

Nærmere oplysninger om møderækken og tilmelding til Lone Klit Malm,
mail: klitmalm@yahoo.dk

JAK DANMARK/SYDVESTJYLLAND OG FOLKESPAREKASSEN INVITERER TIL SOMMERUDFLUGT DEN 30. AUGUST KL. 14.00

Sidste sommer havde vi stor succes med en sommerudflugt! Det var en rigtig hyggelig dag, og indholdet var helt i top. Mange ville gerne have været med, men ikke så mange kom. Derfor vil vi forsøge at gentage succesen i år med en **eftermiddagstur ved Filsø – Danmarks nye sø.**

Guidet tur ved Filsø med fokus på det historiske naturgenopretningsprojekt, der i 2012 genskabte Filsø. Få søens historie fra oldtid til nutid, oplev områdets flora og fauna og det storslåede landskab omkring Filsø med klithede og plantager. Turen afsluttes med muligheden for at se krondyr fra Petersholm Fugletårn.

Vi har engageret Merete Vigen, der er selverhvervende naturguide, og som ved helt utrolig meget om netop Filsø. Se mere om Merete på <http://www.meretevigen.dk>.

Vejbeskrivelse

Vi mødes på udsigtspunktet Kløvbakken! - og tast nu IKKE Kløvbakken ind på GPS, for så går det galt. I stedet finder du Henne Stationsby og kører 3,4 km

mod vest ad rute 465, hvor udsigtspunktet så ligger til venstre.

Her mødes vi kl. 14 og får en kop medbragt kaffe, inden Merete kommer og overtager kl. 14.30 og guider os en tur rundt i området omkring Filsø. Kl. 17.30 finder vi en bålhytte i Kærgaard Plantage, hvor vi siger tak for i dag til Merete og spiser vor medbragte mad. Vi får også lidt JAK snak og hører lidt om det sidste nye fra JAK Danmark, bl.a. første-håndsindtryk fra Folkemødet på Bornholm.

Efter at madpakken er spist, vil vi se, om krondyrene er ude at græsse, hvorefter det går hjemad.

Tilmelding til Jakob Mikkelsen på:

jakob.mikkelsen@mail.dk

– senest den 23. august af hensyn til planlægningen.

Yderligere oplysninger

Jakob Mikkelsen: jakob.mikkelsen@mail.dk - tlf. 20 20 70 50.

Husk praktisk tøj/fodtøj i forhold til vejret, da vi skal gå et par kilometer.

FILSØ – NATUROPLEVELSER HELE ÅRET RUNDT

Af Merete Vigen Hansen

Lige meget hvornår man tager til Filsø, er der store oplevelser at hente med hjem. Store oplevelser, når et fugletræk kommer lige hen over hovedet på en, eller en enlig havørn fejer forbi. Store oplevelser, når vejret er foranderligt over søen og skaber et smukt lys - det kan være dage med søblik eller dage, hvor en vestlig kuling lader én mærke det barske vejr ved vestkysten.

Ikke to dage er ens, når man besøger Danmarks nye sø, Filsø. Søen er kun to år gammel, men byder allerede på et rigt fugleliv, og der er lavet flere fugletårne, hvor man kan sidde i læ for vind og vejr og nyde naturen. Vil man vandre eller cykle, er der anlagt flere km stier rundt ved søen, og de er koblet sammen med de eksisterende stisystemer. Så nu er der rig mulighed for at tage afslappende cykelture med hele familien, hvor man ikke skal bekymre sig om biltrafikken.

Allerede det første år ved Filsø var en fuglemæssig succes. Et havørnepar ynglede ved søen og fik en unge på vingerne - de har igen i år held med at yngle. De sjældne fugle i Danmark, Sandternen og Nordisk Lappedykker, ynglede på en af øerne i 2013, og de yngler igen i år ved Filsø. Der blev i august 2013 sat dansk Skestørke-rekord med 188 fugle

på øen Storeholm. Skestørken forventer man også bliver ynglefugl ved Filsø inden for en årrække. For første gang i Danmark blev der set Tyndnæbbet Måge (det skete ved Filsø i maj 2014).

Vil man gerne opleve Danmarks største landpattedyr, krondyret, så er Petersholm Fugletårn et godt sted at tage hen. Petersholm Fugletårn ligger mellem søen og nogle dyrkede arealer, hvor krondyrene fouragerer i dagtimerne. Her kan opleves 150-300 krondyr på nogle tidspunkter. Tag kikkerten med og hav god tid, så venter der en unik oplevelse.

Fakta: Filsø blev genskabt i 2012 ved et af Danmarkshistoriens største naturgenopretningsprojekter. Filsø er ca. 915 ha og nu Danmarks 6. største sø. Aage V. Jensen Naturfond står for projektet - læs mere på: www.avjf.dk

Der kan læses mere om fuglelivet på Filsø og de daglige observationer på: www.dof.dk

Filsø er i 2013 blevet udpeget til national seværdighed, og ligesom de 200 andre nationale seværdigheder markeres Filsø med det velkendte brune skilt med Johanneskorset.

SYSTEMKRISERNES ARKIMEDISKE PUNKT

Af Lars Holst

Money makes the world go around – eller er det snarere gælden? For der findes mere gæld end penge – uden at det anses som et problem. Men konsekvenserne af en rente- og gebyrbaseret pengeskabelse har implikationer for stort set samtlige systemkriser, vi står overfor i dag.

Det arkimediske punkt

For at forstå, hvorfor det overhovedet har kunnet komme så vidt, er det nødvendigt at forstå, hvad penge er, og hvordan de skabes. Ole Bjerg har i sin debatbog "Gode penge" ganske rigtigt redegjort for bankernes skabelse af kreditpenge, der groft set kan koges ned til, at de private banker har overtaget Nationalbankens pengeskabelsesprivilegium igennem skabelsen af kreditpenge, mens Nationalbanken er degenereret til blot at stå for udstedelsen af vores fysiske penge, og staten i sidste ende blot står som garant for bankerne. Selvom dette er dybt uretfærdigt, er det dog ikke problemets kerne. Problemet er snarere, at penge i det hele taget bliver lånt ud.

Da alle penge kommer fra kreditorer som nationalbanker, IMF, private banker, realkreditinstitutter, og da alle kreditorer pålægges renter og/eller gebyrer på penge, så findes der mere gæld, end der findes positive penge i verden. Helt enkelt så opkræver de 101 kr., hver gang de låner 100 kr. ud, men hvor skal den ene krone komme fra? Den kan kun komme fra nye lån og ny gæld. Andre valutaer hjælper i denne forbindelse ikke, da der også her findes mere gæld end penge. En positiv mængde penge kan kun eksistere i dette system, hvis der fandtes en aktør, der skabte flere penge end gæld, men en sådan aktør findes ikke. Det er derfor logisk set umuligt at tilbagebetale gælden.

Det er i denne sammenhæng vigtigt at forstå forskellen mellem den kvantitative mængde penge og værdipapirernes værdi. Den faktiske, kvantitative mængde mønter, sedler og kreditpenge, også benævnt M1, findes på bankkonti og i vores lommer og var i oktober 2013 på 883 mia. kr. Værdipapirerne er den anslåede værdi noget har, hvilket kunne være huse, maskiner, aktier, obligationer m.m. Fx var den samlede realkapital ifølge Danmarks Statistik på over 10.000 mia. kr. i 2012, mens det samlede, indenlandske realkreditlån til valutaer, ejendomme og andre indenlandske sektorer i december 2013 var på 2.514 mia. kr.

Forvirringen omkring pengemængden og værdien opstår, når værdipapirerne medregnes, som om de var reelle, kvantitative penge, for så viser bereg-

ningerne et større overskud, end der faktisk er. På sin vis forveksles prisskiltet med penge. Fx skaber den potentielle pris på mit hus ikke kvantitativt flere penge, allerhøjest nye lån og dermed mere ny gæld. Sammenblandingen kan logisk bevises ved at påpege, at der ikke findes penge nok kvantitativt til at kunne købe samtlige værdier eller bare realkapitalen. Værdierne kan derfor ikke yde modvægt til gældsmængden. Uden værdipapirerne overstiger det samlede realkreditlån således M1 med længder. Gælden er derfor større end mængden af penge og kan derfor umuligt tilbagebetales endeligt.

Lånesystemet

Lånet skaber altså pengene i systemet, der sendes fra konto til konto igennem køb og salg af varer og ydelser, lige indtil pengene benyttes til at betale noget gæld, hvorved pengene og en tilsvarende mængde gæld forsvinder. Men da der findes mere gæld end penge, ville systemet gå bankerot, og alle ville miste deres penge, hvis ikke der hele tiden blev lånt flere penge til at dække den stadigt voksende mængde gæld. Den samlede, endelige gældsafdragelse kommer derfor ideelt set aldrig, så længe man kan blive ved med at optage nye lån. Økonomerne ser det derfor ikke nødvendigvis som et problem, at der er mere gæld end penge.

De nye lån gives dog kun i en spekulativ forventning om, at det er muligt at tilbagebetale lånene. Men da der findes mere gæld end penge, viser forventningerne sig altid at være bobler, hvilket betyder, at gælden ikke kan tilbagebetales. Det resulterer i stop af udlån og forsøg på gældssanering, der både giver dem ejerskab af lånerens ejendom, men også betyder et økonomisk tab for kreditorerne. Tab følger tab, lige indtil kreditorerne føler sig "optimistiske" og igen begynder at låne ud og dermed redder systemet. Hvis de altså ikke krakker forinden og må reddes af staten.

Økonomisk politik handler derfor om at holde kreditorerne "optimistiske", dvs. administrere kreditorernes interesser. Men ingen traditionel politik, hverken nedskæringer, skattelettelser, privatiseringer, øget beskatning eller investeringer, kan ændre ved, at økonomien er presset pga. den voksende

“De nye lån gives dog kun i en spekulativ forventning om, at det er muligt at tilbagebetale lånene. Men da der findes mere gæld end penge, viser forventningerne sig altid at være bobler, hvilket betyder, at gælden ikke kan tilbagebetales.”

gæld, og at systemet hele tiden skaber bobler og krakker. Politik inden for denne ramme kan derfor ikke løse problemerne, som gælden skaber. Dette kan blive et demokratisk problem, da det kan overflødiggøre demokratiet og skabe mere politisk apati og politikerlede. Men det kan også føre til mere ekstremisme – på grund af frustration over de manglende muligheder for at ændre vilkårene for ens liv.

Lånesystemet virker dog kun under forudsætning af, at låneren har intentioner om at tilbagebetale lånet, at Nationalbanken løbende forsyner bankerne med penge, og at staten håndhæver lånebetingelserne og kreditors ejendomsret. Hvis staten således ikke ville håndhæve loven på disse punkter, kunne kreditor ikke have nogen direkte fysisk magt over låneren. Kreditor køber sig derfor til volds magt ved staten, der således straffer lånere, der ikke kan eller vil overholde lånets betingelser.

Alles kamp mod alle

Lånet gives således kun, hvis kreditoren eller kreditvurderingsbureauet vurderer, at låneren kan få fat på andre menneskers lånte penge. Låneren skal således kæmpe for at få andres penge fx igennem lønarbejde, handel, understøttelse, udlån eller kriminalitet, hvor vedkommende udnytter sine resurser såsom real- og finanskapital, råstoffer, arbejdskraft eller magtposition, hvorved vedkommende selv kan tilbagebetale sin egen private del af gælden. Skulle det lykkes, har det dog som konsekvens, at pengeafgifveren nu har færre penge til at betale sin gæld og sine livsomkostninger, hvilket øger den økonomiske og sociale ulighed. Gælden promoverer derfor egoisme og kynisme og underminerer solidariteten, da valget står mellem mig eller den anden.

Dette er grundlaget for en permanent konkurrencesituation, hvor nation kæmper mod nation, virksomhed mod virksomhed, arbejdere mod arbejdere for at få fat på hinandens penge på kryds og tværs. Den øgede produktion og handel, der kommer af kampen om andres penge, skaber

en kamp om den enkeltes, familiens, samfundets og naturens resurser. Konsekvensen er bl.a. fødevare- og råstofmangel, forurening, klima-, miljø- og sundhedsproblemer, konstante effektivitets- og konkurrencekrav, konflikt, usikkerhed, stress og udbrændthed. Og det blot for at forsøge på at tilbagebetale en gæld, der umuligt kan tilbagebetales.

Bevæg hele jorden

Der er selvfølgelig mange andre konsekvenser af lånesystemets pengeskabelse end den grove gennemgang her, men samlet set burde det være tydeligt nok, at det er alt andet end ligegyldigt, at der er mere gæld end penge.

Så hvis vi for alvor ønsker at gøre noget ved de største problemer i vores samtid såsom klimaforandringer, forurening, social og økonomisk ulighed, demokratisk erosion, økonomisk spekulation, brudte mennesker og familier, så bliver vi nødt til at se på pengeskabelsen. Hvis vi ikke gør det, er vi dømt til, at økonomiske hensyn igen og igen sætter begrænsninger for, at vi kan imødegå systemkriserne og forme en bedre verden til glæde for alle.

Jeg er studerende på International Virksomhedskommunikation på Sdu Odense og holder for øjeblikket pause i studiet, før jeg skal påbegynde mit speciale. Min bachelor er i idehistorie og kognitiv semiotik fra Aarhus universitet.

REGNSKABER FOR MEDLEMMERNE AF FORENINGEN AF JAK PENGE- INSTITUTTER FOR 2013

Af Martha Petersen,
direktør i Folkesparekassen

Til regnskabstallene for 2013 kan der knyttes følgende bemærkninger:

Størrelse

Den samlede balance er i forhold til tallene fra 2012 steget med 14 mio. svarende til 1,2 %. Den største beløbsmæssige stigning kan konstateres i Folkesparekassen med en stigning på 71,6 mio. kr. I den sammenhæng skal der dog tages højde for, at Ebeltoft Andelskasse i 2013 blev sammenlagt med Folkesparekassen. Af stigningen i Folkesparekassen kan de 46 mio. kr. henføres til Ebeltoft. Korrigeret herfor er stigningen på 25,7 mio. kr. svarende til 4,8 %. Andelskasse OIKOS har en stigning i balancen på ca. 5 mio. kr. svarende 5,8 %. Andelskassen Østervrå har en stigning på godt 9 mio. kr., hvilket samtidig er den største på procentvis stigning, der kan beregnes til 10,7 %.

Udlånet er for alle under ét steget med 14,4 mio. kr. svarende til 2,1 %. Ses på de enkelte pengeinstitutter konstateres en forskel i udviklingen. Folkesparekassen har, hvis der ses bort fra overtagne engagementer fra Ebeltoft Andelskasse, en fremgang på 20,0 mio. kr. svarende til 8 %. OIKOS Andelskasse har en fremgang på 4,6 mio. kr. svarende til 13,9 %. Andelskassen Østervrå har med et øget udlån på 7,1 mio. kr. Det er en stigning på 13,1 %. Stadil Sparekasse og Funder Fælleskasse har uændret udlån, mens Andelskassen Slagelse har reduceret udlånet med 17,7 mio. kr. svarende til 8,3 %.

I forhold til indlån ses en stigning på 15,8 mio. kr. samlet. Omregnet svarer det til 1,7 %. Hvis der ses bort fra indlån overtaget fra Ebeltoft Andelskasse,

Medlemmer af Foreningen af JAK pengeinstitutter Opgørelse pr. 31.12.2013

(I 1.000 kr.)		-----LIKVIDITET-----	
	Balance:	Indlån:	Udlån:
Andelskassens navn:			
Folkesparekassen	602.076	453.603	319.678
Andelskassen JAK Slagelse	280.346	251.075	213.889
Stadil Sparekasse	83.967	71.789	39.128
Andelskassen OIKOS	87.210	79.749	49.639
JAK Andelskasse Østervrå	86.805	63.939	61.224
Funder Fælleskasse	30.322	7.942	13.650
IALT	1.170.726	928.097	697.208
IALT 31-12-2012	1.156.592	912.267	682.783
Ændring i procent	1,2%	1,7%	2,1%

DEFINITIONER:

Udlånsprocent:

Årets gennemsnitligt udlån i procent af

Omkostningsprocent:

Samlede omkostninger (incl. afskrivninger)

har Folkesparekassen en fremgang i indlån med 19,1 mio. kr. svarende til 4,8 %. OIKOS Andelskasse har en fremgang på 4,6 mio. kr. svarende til 6,1 %, mens Andelskassen Østervrå har en fremgang på 3,1 mio. kr. svarende til 5,1 %. Stadil Sparekasse og Funder Fælleskasse har også fremgang i indlån med henholdsvis 2,5 mio. kr. svarende til 6,5 % og 0,5 mio. kr. svarende til 6,3 %. I Andelskassen Slagelse kan der noteres et fald i indlån på 14,0 mio. svarende til 5,3 %.

Pengeinstitutterne har en rigtig god likviditet. Udlånsprocenten er kun på 64,4 %. Det betyder, at der for hver 100 kr. i indlån og egenkapital kun er udlånt ca. 64 kroner.

Soliditet

Den samlede indbetalte andels-/garantkapital er nu på 54,5 mio. kr. Der har således været en lille fremgang på 0,2 mio. kr. I en tid med stor usikkerhed omkring pengeinstitutter generelt viser det, at der fortsat er stor opbakning til pengeinstitutterne i foreningen.

Solvensprocenten er et udtryk for egenkapital i forhold til aktivitetsniveau. Det er samtidig udtryk for, hvor solidt pengeinstituttet er. Funder Fælleskasse ligger helt i top med en solvens på 138,8 %. Også Andelskassen Østervrå har med 41,8 % en god solvens.

Indtjening

Den samlede basisindtjening (dvs. resultat før kursregulering og nedskrivninger på udlån m.v.) andrager 9,2 mio. kr.

SOLVENS						DRIFTSRESULTAT				
Udlåns- procent:	Andels- kapital:	Reser- ver:	Efterstillet kapital:	IALT Ansv. kapital:	Solvens- procent:	Resultat før nedskrivninger og kursreg.:	Kursreg.:	Nedskriv- ninger:	Driftsresultat før skat:	Omkstn. procent:
60,48	24.499	50.451	0	74.950	19,4	4.439	396	-2.022	2.813	4,16
78,59	22.364	-5.339	4.052	21.077	11,3	2.048	97	-12.802	-10.657	9,01
46,77		11.878	0	11.878	20,1	645	921	-1.670	-104	3,84
57,23	3.973	2.261	750	6.984	13,8	230	51	-443	-162	4,05
75,50	3.096	12.552	1.500	17.148	41,8	1.735	51	-278	1.508	2,55
45,29	564	21.635	0	22.199	138,8	70	0	0	70	1,52
64,42	54.496	93.438	6.302	154.236		9.167	1.516	-17.215	-6.532	
63,67	54.335	101.449	4.250	160.034		9.056	2.059	-10.024	1.091	
1,2%	0,3%	-7,9%		-3,6%		1,2%	-26,4%	71,7%	-698,7%	

af gennemsnitligt indlån + supplerende kapital + egenkapital.
 nger på maskiner m.v.) i procent af balance + garantier.

De samlede nedskrivninger på udlån m.v. er opgjort til 17,2 mio. kr. De største beløbsmæssige nedskrivninger i 2013 konstateres i Andelskassen Slagelse med 12,8 mio. kr. Folkesparekassen har måttet nedskrive 2,0 mio. kr. og Stadil Sparekasse 1,7 mio. kr. I Funder Fælleskasse er der ingen nedskrivninger.

Det samlede driftsresultat før skat endte i 2013 på -6,5 mio. Folkesparekassen, Andelskassen Østervrå samt Funder Fælleskasse har positive resultater for 2013. Andelskassen Slagelse har et negativt resultat. Stadil Sparekasse og Andelskassen OIKOS har et resultat omkring 0.

Omkostninger

Omkostningsprocenterne forbedres af stigende forretningsomfang, men påvirkes negativt af udviklingen i omkostningerne, herunder nedskrivningerne. De store nedskrivninger i Andelskassen Slagelse har i 2013 øget andelskassens omkostningsprocent. Laveste omkostningsprocent er på 1,5 og ses hos Funder Fælleskasse. Andelskassen Østervrå ligger med en omkostningsprocent på 2,55 også i den lave ende.

Konklusion

Samlet er der hos pengeinstitutterne en stigning i aktiviteterne, men der er stor forskel på den indbyrdes udvikling. Andelskassen OIKOS, Andelskassen Østervrå og Folkesparekassen har pæn fremgang, Stadil Sparekasse og Funder Fælleskasse har uændret aktivitetsomfang, mens Andelskassen Slagelse har tilbagegang.

NÅR DEBATTEN RUNDER ET HJØRNE....."FULD RESERVE"

– BANKDRIFT I FINANCIAL TIMES

Af Morten Schjøtt

I slutningen af april lød det fra Positive Money i London, at nu var deres sag gået hen og blevet stof for den almindelige presse. Anledningen var en artikel i Financial Times, det store og velanskrevne engelske erhvervsdagblad med en daglig læserskare på 1,6 mio. ifølge Wikipedia. Tilmed var artiklen skrevet af Martin Wolf, som er seniorkommentator i økonomiske spørgsmål og dermed må anses for at nyde både respekt og have krav på at blive taget alvorligt.

I artiklen hed det, at "trykke falske pengesedler er ulovligt, men det er det ikke at skabe private penge. Afhængigheden mellem staten og den branche, som kan gøre det, er kilden til meget af ustabiliteten i vores økonomi. Det kan – og bør – stoppes". Og: "(Da) bankdrift derfor ikke er en normal markedsaktivitet, fordi det tilvejebringer to koblede offentlige goder: penge og betalingsnetværk. På den ene side af bankens balance står usikre aktiver, på den anden forpligtelser, som offentligheden anser for sikre. Derfor agerer nationalbankerne som garanter ("lenders of last resort"), og regeringerne sørger for indskud og indsprøjtninger af aktiver. Det er også derfor, bankdrift er uhyre reguleret. Alligevel er kredit-cyklerner i høj grad destabiliserende".

Martin Wolf kommer med et hurtigt bud på en løsning: "Hvad burde man gøre? Som minimum lade branchen fortsætte, men stramme reguleringerne og insistere på, at en større del af bankernes balance skal bestå af aktiver og troværdige udlån, som opsuger tab, mens det ultimative svar ville være at give staten monopol på pengeskabelsen".

Wolf forklarer, at "overgangen til et system, hvor pengeskabelsen er adskilt fra finansielle mellemværender vil være mulig, men kompleks. Til gengæld ville den give kæmpe fordele. Det vil være muligt at øge pengeforsyningen uden at tilskynde folk til at låne til op over skorstenen. Det ville betyde enden for "too big to fail" (om banker, som er så store, at de er systemiske og dermed ikke må gå fallit). Det ville også lade seignoragen – gevinsten ved pengeskabelsen – tilflyde offentligheden. I 2013 udgjorde sterling M1-penge (fysiske penge og nationalbankpenge) 80% af bruttonationalproduktet (BNP). Hvis

nationalbanken besluttede, at pengemængden kunne vokse med 5 % om året, så kunne regeringen tillade sig et budgetmæssigt underskud på 4 % af BNP uden at låne eller beskatte yderligere. Højrepartier kunne så beslutte at skære i skatterne, mens venstrepartierne kunne øge udgifterne. Valget ville være politisk, som det skal være".

Artiklens forfatter konkluderer, at "vores finansielle system er så ustabil, fordi staten først tillod det at skabe næsten alle pengene i økonomien og derefter var tvunget til at holde hånden under systemet under processen. Det er et gigantisk hul i hjertet af vores markedsøkonomi. Hullet kan lukkes ved at skille pengeforsyningen, som retteligen tilkommer staten, fra investeringskapitalen, som skal tilvejebringes af den private sektor".

En sådan artikel i Financial Times er selvfølgelig en appelsin i turbanen til vores to engelske "kusine"organisationer, Positive Money og New Economic Foundation. Imidlertid har den ikke kastet så megen debat af sig, som man kunne ønske sig. Det er der nok flere grunde til: For det første skal der politiske initiativer til for at løfte konkrete forslag videre – for det andet bestod nyhedsværdien nok mest i, at kommentaren rent faktisk blev bragt! Bank of England, den engelske nationalbank, har tidligere været ude med grundig information om den generelle pengeskabelse på linje med den, som Danske Bank har leveret i år.

Debatten i avisen gik videre ad flere spor: Ja, vi anerkender, at der er et problem, men det er et spørgsmål om gennemsækelighed, ikke om en fejl i systemet. Hvis markedet er over- eller underforsynet med penge, så bliver koblingen mellem statspenge og privat-penge til problemet – og staten garanterer for hele molevitten. Det er Izabella Kaminskas synspunkt på avisens officielle kommentarside, FTAlphaville. I en kommentar i selve avisen af Philip Booth hedder det, at fuld reservebankdrift ikke er nogen opskrift på stabilitet i det pengeøkonomiske rum. Snarere tværtimod, hvilket bygger på historiske erfaringer. Han siger videre, at den nuværende model, hvor stater finansierer deres låntagning med obligationer, er gennemsækelig, hvor

pengeskabelse via staten vil undergrave dette. Og endelig at fraktionel bankdrift – den nuværende – ikke er til at udrydde, med mindre man forbyder lån i alt, hvad der kan gøres op i penge. Izabella Kaminska er så tilbage med en slags opsummering, hvor hun mener, at når vi til daglig ikke hører om pengeskabelsen, så skyldes det, at den er rimeligt reguleret og derved indgår naturligt i det pengeøkonomiske rum. Derimod mener hun, at det er svært at afgøre, hvor meget det logisk er rimeligt, at bankerne er pengeskabende – for hvordan skal omsætningsmidlet værdisættes? Hun bruger Bitcoin som eksempel og når gennem eksemplet frem til, at banken som en selvfølge er afhængig af nationalbanken, uanset dens evne til at skabe penge. Og at det (derfor) er nødvendigt at være i stand til at skelne mellem og skille stats- og bankskabte penge fra hinanden. Og samtidig skal nationalbankerne være bedre til at styre pengemængden, for ellers vil de "statsgaranterede" banker – dvs. alle banker, som staten er parat til at gå ind og kautionere for – ikke være villige til at låne ud, da de ellers kan opleve, at pengemængden ikke svarer til behovet, og de derfor kommer i problemer – igen.

Hun foreslår, at indtil der er styr på pengemængden, og de to typer penge/betalingsmiddel kan skilles ad, så vil det eneste anti-deflationære middel til kredit-skabelse være direkte udlån gennem staten.

Så der sker noget ude omkring – og selv om vi ikke nødvendigvis kan genkende JAKs udgangspunkt om spekulationsfri penge som det centrale, så er der mulighed for at trænge igennem med synspunkter om gæld og pengeskabelse.

Links: <http://www.positivemoney.org/2014/04/strip-private-banks-power-create-money-financial-times-martin-wolf-endorses-positive-moneys-proposals-reform/>
<http://www.ft.com/intl/comment/columnists/martin-wolf>
<http://search.ft.com/search?queryText=Strip+private+banks+of+their+power+to+create+money+>

JAK DANMARKS ÅRSMØDE BLEV AFHOLDT LØRDAG DEN 29. MARTS 2014

på Institut for X, Skovgaardsgade 3, 8000 Aarhus C

Af Lis Poulsen

Chresten Heesgaard Ibsen indledte årsmødet med at fortælle lidt om stedet, han havde valgt til dagens møde. Institut X er banebrydende anderledes - en kulturel platform for unge designere, arkitekter og håndværkere. Stedet mindede ham om hans møde med JAK.

Bestyrelsens beretning

Jakob Mikkelsen kunne blandt andet fortælle, at der med direkte inddragelse af JAK pengeinstitutterne i bestyrelsesarbejdet er blevet en tættere forbindelse til pengeinstitutterne, hvilket betragtes som en meget positiv udvikling.

Fokus i bestyrelsesarbejdet har været kommunikation udadtil. Der er indgået kontrakt med Chibs Pressebureau om udarbejdelsen af en professionelt opbygget hjemmeside, der virker på alle medier. Vi er nu aktive på Facebook, og der arbejdes på etablering af en Twitterkonto. Der arbejdes ligeledes på udarbejdelse af materiale til udstillinger. I forbindelse med lancering af den nye hjemmeside vil ideen om nyhedsbreve blive genoptaget. Desuden kan både nyhedsbreve, Facebook og Twitter booste artikler om øvrigt indhold fra JAK Bladet.

ØKOnto er ændret lidt, så de deltagende pengeinstitutter kan arbejde forskelligt. Principperne er de samme. Det er stadig et udvalg under JAK Danmark, der vedligeholder positivlisten, efter hvilke lånene gives. Samtidig er navnet ændret til ØKOlån.

Internationalt har JAK Danmark og Sverige i fællesskab afviklet et seminar om JAK og rentefrie penge. Der var rigtig god tilslutning fra 8-10 lande. Målet på det næste seminar må være en nøjere identificering af JAKs kerne.

Vi har deltaget i en weekend i svensk JAK skole, der gav et godt indtryk af JAK Sveriges arbejde. Det er tydeligt, at der er fordele ved, at arbejdet er samlet i en organisation, som vi også er på vej til at gøre her i landet. Et par markante forskelle er der dog grund til at nævne: Gennemsnitsalderen på en sådan weekend er under det halve af den tilsvarende på vort efterårsmøde. Vi er i Danmark meget glade for vore trofaste medlemmer, men vi mangler den unge del.

Vi lever i en tid med nybrud, og JAK er med i front, som vi altid har været. Økologisk/biodynamisk dyrkning er ved at være almindeligt anerkendt som nødvendighed. Pengeskabets problemstillinger er virkelig kommet på dagsordenen, og renteproblematikken er for alvor på vej ind i diskussionerne.

Under debatten blev der udtrykt glæde over det tættere samarbejde med pengeinstitutterne.

Regnskabet

Lis Poulsen gennemgik regnskabet for 2013 med et overskud på 131.054 kr. Driften har i året 2013 givet et overskud på 78.634 kr. mod et budgetteret underskud på 13.000 kr. Dertil kommer et over-

skud i regionerne på 7.786 kr. mod et budgetteret overskud på 3.000 kr. Der er over de seneste år modtaget donationer på 100.000 kr., som ikke har været indtægtsført. Beløbet blev i 2012 anvendt til Syntesetanken. Donationerne er nu indtægtsført i resultatopgørelsen. Beholdningen af JAK Bogen er fuldt afskrevet med 57.236 kr. Desuden er der tilført 1.870 kr. fra en ophørt lokalkreds. Egenkapitalen udgør 578.197 kr.

Regnskab
2013
for JAK
Danmark
kan bestil-
les på
E-mail:
landsfor-
eningen@
jak.dk

På spørgsmål til, hvorfor resultat var så langt fra budgettet, kunne Jakob Mikkelsen oplyse, at en del markedsføringsudgifter er skubbet til indeværende år. Han oplyste i øvrigt, at regionernes formue i løbet af 2014 bliver trukket ind i Landsforeningens regnskab.

Arbejdsplan

Jakob Mikkelsen gennemgik arbejdsplanen for det kommende år. Arbejdsplanen indeholder følgende hovedpunkter:

- Kommunikationsstrategi
- Deltagelse i Folkemødet på Bornholm
- Arbejde for dannelse af aktivgrupper
- Internationalt
- Syntesetanken
- Kursusmateriale
- Medlemshvervning

Han kunne oplyse, at bestyrelsen har valgt Chresten Ibsen til arbejdet med den nye hjemmeside. Han skal samarbejde med Niels Erik Boesen, der står for det layoutmæssige.

Vi har valgt at støtte op om deltagelse i Folkemødet Bornholm sammen med Noah og Frie Bønder - Levende Land. Udgifterne til en stand deles mellem de tre foreninger med ca. 10.000 kr. til hver. Herudover kommer udgifter til rejse, logi med mere. Lis og Kurt Poulsen samt Jakob Mikkelsen deltager.

Vi skal måske afholde et arrangement sammen med JAK Sverige næste år.

I den efterfølgende debat blev drøftet: Hvor mange der læser JAK bladet. Artiklerne der refereres i andre medier. JAK bladets overgang til elektronisk medie. Tankerne omkring kursusmateriale. Tegneserie eller lignende i JAK bladet. Begrænsninger i lokalgrupperne. Kursusmateriale til medarbejdere. Højskoleophold/weekend med JAK på programmet. Afskaffe efterårsmødet og holde et stormøde over to dage i foråret. Generalforsamling om foråret, kan holde nogen væk, hel dag eller weekend om efteråret. Forslag til, at lokalrådene arrangerer efterårsmøderne.

Valg til bestyrelsen

Jakob Mikkelsen blev i 2013 valgt for en 2-årig periode og var derfor ikke på valg.

Morten Schjøtt ønskede at trække sig som medlem af bestyrelsen på grund af manglende tid til arbejdet. Han er blevet valgt ind i byrådet i sin hjemby.

Henrik R. Petersen ønskede at udtræde af bestyrelsen omkring nytår af familiemæssige grunde.

Nyvalgt til bestyrelsen blev Lone Klit Malm og Lis Poulsen. Lis Poulsen har siddet som repræsentant for Funder Fælleskasse er villig til at sidde Henrik R. Petersens periode ud.

Bestyrelsen består herefter af formand Jakob Mikkelsen (valgt i 2013), Chresten Ibsen (valgt i 2013), Lone Klit Malm (valgt i 2014) samt Lis Poulsen (valgt i 2014).

Herudover er Bo Nielsen udpeget af Andelskassen JAK Østervraa og Kurt Poulsen udpeget af Folkesparekassen.

Der var genvalg af Uffe Madsen som revisor.

Det blev tilkendegivet, at det er fint med et alternativt sted, men der skal være mindst 20 graders varme i lokalet. Tak til Chrestens indstilling til at være her (hvis indgang til JAK er lige så kold, så er det ok).

Jakob Mikkelsen sluttede med en tak til Morten Schjøtt og tak til alle for deres indsats – uden et godt bagland går det ikke.

Jakob opfordrede alle til at indsende navne/mailadresser på emner til nyhedsbreve til sekretariatet.

Uffe Madsen kunne afslutte den officielle del af mødet med tak for god ro og orden.

Herefter gav Sune Vadsholt Lyster ved hjælp af plancher en gennemgang af den økonomiske udvikling og hans bud på, hvad man kunne og ikke skulle gøre for at komme videre. Dette indlæg vil blive bragt i det kommende nummer af JAK Bladet.

PANELDEBATTEN "VÆKST – PÅ GODT OG ONDT"

Det bornholmske folkemøde er stort – meget stort! JAK Danmark havde valgt at deltage med 4 personer i et teltfællesskab med Frie Bønder – Levende Land og NOAH. Alt det evaluerer vi på senere. Men vi var der, og vi mødte mange mennesker. Der er mange niveauer i et Folkemøde: Først og fremmest er der Folket – tilskuere, der nysgerrigt går rundt i virvaret af udstillinger, events og taler. De fleste har noget, som de interesserer sig særligt for, og de prøver at finde det i et program med noget over 2000 programsatte tilbud. Det er faktisk noget af et projekt først at danne sig et overblik over, hvad der sker på hvilke tidspunkter, og dernæst hvor det foregår og ikke mindst at prioritere og planlægge. Gør man ikke det, går det galt.

JAK Danmark havde valgt sammen med de øvrige i teltet at afvikle ét arrangement og derudover at snakke med de interesserede, der kom forbi vor stand. Det virkede meget godt og dertil kom, at man, når man færdedes rundt på området, jo også kom i snak med andre. Det var også en god anledning til en snak.

Vort arrangement var en paneldebat med repræsentanter for de tre foreninger. Kjeld Hansen og Frank Erichsen (alias Bonderøven) repræsenterede Frie Bønder i panelet - Nanna Clifforth, NOAH - og JAK var repræsenteret ved formanden.

Debatten var styret på glimrende vis af Toke fra NOAH, der indledte med at sætte en ramme om debatten. Vækst er ved at blive et dominerende tema, næsten uanset hvad man diskuterer. Det synes at være en nødvendighed! På den anden side er der mange, der er bekymrede over væksten og dens konsekvenser. Derfor var temaet for debatten "Vækst - på godt og ondt".

Kjeld Hansen lagde for med en bredsideside mod landbruget, der lider af væksthysteri, som han kaldte det. Dansk landbrug er det mest effektive i verden, og alligevel taler de om vækst hele tiden. Antallet af ansatte i landbruget er faldet, og hver fjerde ansatte er en udlænding. Reglen om 400 ha brakjord er ophævet. Produktionen af svin er øget, og samtidig er gælden i landbruget steget til i 2012 at være omkring 360 mia. "Der er ikke mere at hente", understregede han, inden ordet gik videre.

Frank Erichsen mener ikke, at al vækst er af det onde, og han valgte derefter en lidt anden vinkel og talte om det gode liv. Det gode liv er 100 % betinget af jorden! Det er vigtigt at have en god forbindelse til det, der vokser og gror, om det er dyr eller planter. At arbejde med jord, håndværk og dyr er en måde at forstå verden på, og så er væksten ikke af det dårlige, men han medgav også, at nogle landmænd måske er blevet lige vel grådige. Frank Erichsen lagde dog ikke skylden på landmandens skuldre, men pegede også på landbrugets

rådgivere, der hele tiden insisterer på vækst og strukturel udvikling. Frank Erichsen nævnte et eksempel på en landmand, der havde bygget sig én stald for meget, hvorved han havde mistet sin handlefrihed, og han er jo nok ikke den eneste?

Nanna Clifforth konstaterede, at den økonomiske vækst har en bagside, nemlig miljøbelastningen. Vi bruger en masse ressourcer på at producere ting, vi ikke har brug for, sagde hun. Vækst i økonomien på den måde er ikke bæredygtig, og Nanna vil gerne have os til at forstå, at vækst ikke nødvendigvis bidrager til højere livskvalitet.

Så var det JAK Danmarks tur, og Jakob Mikkelsen lagde ud med at konstatere, at mange gode kræfter kæmper for en ny og bedre verden gennem et stort og krævende arbejde. "Det er dog også vigtigt at forstå, at væksten ikke er noget, vi vælger, men noget der er helt nødvendigt"! Stabiliteten, hvis man kan tale om en sådan i vort nuværende økonomiske system, afhænger af væksten, da der jo til stadighed tilskrives renter til den pengemængde, som cirkulerer som gæld, og at den jo stiger konstant, om vi har vækst eller ej – og har vi ikke væksten, bryder systemet sammen. Det kan måske godt se ud til, at vi kan tjene pengene og holde gang i væksten, men der bliver altid en ubalance et eller andet sted. Renten trækker penge til kapitalcentre fra udkantsområderne, både lokalt, regionalt, nationalt og globalt. På den måde skabes udkantsområderne.

Herefter var der en god debat, og det var ikke de store uenigheder, der prægede panelet, men snarere et ønske om at forstå hinanden og arbejde sig ind i problematikken. Der var flere gode spørgsmål fra de små 50 tilhørere til debatten, bl. a. konkrete spørgsmål til, hvordan man kunne gennemføre en økonomisk reform, som JAK ønsker det.

Kjeld Hansen sluttede af med at understrege, at det nu er tid til handling og ikke mere snak, hvortil Jakob Mikkelsen kunne replicere, at handlingen kun virker, hvis vi fjerner de barrierer, der umuliggør de resultater af vore handlinger, som vi ønsker. Økonomi behøver ikke være så svært. Det er kun noget, det er blevet til, afsluttede Jakob Mikkelsen!

Der var blandt tilhørerne og deltagere i debatten flere kendte navne fra det økologiske miljø. Bl. a. ægteparret IngelIs og Åge Dissing, Lars Myrthu, og fra Gode Penge så vi Ole Bjerg og Rasmus Hougaard Nielsen. Alt i alt en glimrende eftermiddag, der giver os mod på mere. Både på dagen og senere fik vi gode tilbagemeldinger på arrangementet.

Indtryk fra Folkemødet

Af Lone Klit Malm, medlem af bestyrelsen JAK Danmark

Med en delegation på fire bestyrelsesmedlemmer drog vi til Folkemødet på Bornholm.

Vores stand "Jorden - et fælles ansvar" blev delt af JAK Danmark, Miljøbevægelsen NOAH og Frie bønder - Levende land.

Det viste sig hurtigt at være en fordel at stå tre organisationer sammen, da en stor del af dem, der interesserer sig for miljø og levende landbrug, også er åbne for at snakke om et bæredygtigt økonomisk system uden rente og spekulation. Så budskabet blev delt i stor stil, og især de helt unge var lydhøre.

På folkemødets sidste dag inviterede vi Erik Christian Sigaard Christensen fra BIEN (Basisindkomst.dk) til en samtale i vores telt. Snakken gik, og der er/kan være sund fornuft i at kigge på de muligheder, basisindkomst giver for menneskelig frigørelse, samtidig med at vi arbejder for et sundt pengesystem uden spekulation og rente.

Folkemødet 2014

Af Lis Poulsen, næstformand i JAK Danmark

Det var med stor spænding, jeg torsdag aften den 12. juni med henholdsvis tog og båd drog af sted til mit første Folkemøde på Bornholm. Både i toget og på båden emmede det af Folkemøde-stemning. Vi var "næsten" alle på vej mod samme mål, og vi var rigtig mange.

Det viste sig også, at Folkemødet igen slog besøgsrekord – der var meldinger om 80.000 deltagere. Vejret var super fint til arrangementet, og placeringen med udsigt over Østersøen kunne ikke være bedre. JAK Danmark delte telt med Noah og Frie bønder - Levende land, hvilket alle parter kunne høste fordel af. Vi havde dog fået en placering i yderste hjørne, men mange fandt alligevel vej til os.

Deltagelsen blev da også en rigtig stor og god oplevelse. Jeg fik talt med en masse, og alle var dejlig positive og lyttede interesseret til, hvad jeg havde at fortælle om JAK Danmark og vore pengeinstitutter. Især var det en god oplevelse, at rigtig mange unge mennesker syntes godt om JAKs ideer. En ung pige kom med kommentaren "Super sympatisk tanke" - og det er nok meget rammende for måden, de fleste unge modtog oplysninger om JAK på.

Jeg fik også en snak med nogle, der mødte med kommentaren "Eksisterer JAK endnu", og dem kunne jeg så fortælle, at JAK lever i bedste velgående. Jeg forlod den skønne ø Bornholm igen søndag ind under aften sammen med Jakob Mikkelsen, Lone Klit Malm og Kurt Poulsen - en stor oplevelse rigere og med følelsen af, at det nytter, vi bruger vores fritid på et sådant arrangement - og med håb og tro på, at der er en vej frem for JAK.

Møde med øko-nomi- og indenrigs-ministeren

Af Kurt Poulsen, næstformand i Folkesparekassen

Margrethe Vestager havde inviteret til personligt møde på Folkemødet Bornholm, hvilket jeg benyttede mig af. Jeg havde to punkter, jeg gerne ville drøfte med ministeren.

For det første, om man i pengeinstitutterne kan påregne, at værdiansættelsen af realkreditforeningsobligationer i forbindelse med opgørelse af likviditet ville blive på mindst 70 %, når den endelige vedtagelse af et nyt EU regulativ sker. Margrethe Vestager tilkendegav, at hun forventede, det ville ende med, at de kunne medregnes med minimum 70 %.

For det andet spurgte jeg hende, om ikke det er muligt at få lempet administrationsbyrden over for de mindre pengeinstitutter, som har en fornuftig drift og solvensprocent. Jeg orienterede hende om, at det er en stor administrativ og dermed økonomisk belastning, at de mindre pengeinstitutter skal opfylde de samme krav til indberetninger som de større. Om ikke det er muligt at graduere indberetningspligt mv. i forhold til størrelsen af pengeinstituttet.

Jeg gjorde hende opmærksom på, at jeg syntes, det er et stort samfundsmæssig problem, såfremt de mindre lokale pengeinstitutter ikke kan servicere kunder og virksomheder i lokalområderne. Dette var Margrethe Vestager positivt stemt for og kunne godt se problemstillingen og ville føre det videre til ministeriet.

ØKOlån 5,5 %

Mangler du finansiering til et projekt, der gavner miljøet?

Det kan for eksempel være opførelse af solcelleanlæg, lavenergivinduer, masseovn eller vandrensningsanlæg.

Læs mere om ØKOlån på folkesparekassen.dk.

Vi har også
Grønt energilån,
Grønt boliglån og
Grøn byggekredit

Læs mere om grønne lån og
se aktuelle rentesatser på
folkesparekassen.dk

Beregningseksempel ØKOlån: Lånebeløb kr. 250.000. Løbetid: 5 år. Debitorrente: 5,64% p.a. Årlige omkostninger i % før skat (ÅOP): 7,7% p.a.
Beregningsgrundlag for ÅOP: Annuitetslån, kvartårlig rentetilskrivning, variabel rente. **Sikkerhed:** Ejerpantebrev kr. 250.000. **Omkostninger til etablering:** kr. 11.400. **Samlet beløb, der skal betales:** kr. 286.517. Tilbydes efter almindelig kreditvurdering. Tilbuddet er gældende indtil videre og Folkesparekassen kan ved ændring i markedet når som helst ændre eller stoppe tilbuddet. Lånet kan ikke anvendes til indfrielse/nedbringelse af eksisterende lån i Folkesparekassen. Din NemKonto skal være registreret hos os.

Et bæredygtigt valg

folkesparekassen.dk
 /folkesparekassen

Silkeborg ☎ 86 81 16 11
Aarhus ☎ 86 13 51 00

Ebeltoft ☎ 86 34 09 00
Odense ☎ 66 11 22 31

 **FOLKE
SPAREKASSEN**

Hygge i Odense med sved på panden

Kristi Himmelfartsdag den 29. maj samlede vi et hold fra Folkesparekassen til Eventyrløbet - Danmarks største motionsløb og Fyns største folkefest.

Det var tredje år i træk - og denne gang deltog omkring 70 kunder og medarbejdere fra sparekassen i løbet. De voksne gik eller løb 5 eller 10 km, mens børnene kunne deltage i børneløbet på 2,1 km.

Vejret var perfekt til en dejlig løbetur i de naturskønne omgivelser i Odenses nordøstlige bydel. På ruten stod masser af tilskuere, som klappede og kom med

opmuntrende tilråb og der var levende musik til at sikre den gode stemning.

Efter løbet blev der tændt op i grillen ved Folkesparekassens telt og hygget med pølser, øl og sodavand.

I området omkring stadion var der salgsboder med alt fra løbetøj til popcorn og telte, hvor massører stod klar til at give de ømme ben en tiltrængt behandling. Om eftermiddagen spillede først Jakob Sveistrup og siden Johnny Madsen band op til fest. Tak for en hyggelig dag til alle jer, der deltog. ■

Læs
også:

- Portræt: Andelskassen boede under stuegulvet
- Nye medarbejdere i Odense og Aarhus
- Kom helt tæt på Anholt Havmøllepark
- Har du det rigtige boliglån?
- Gode kortregler på ferierejsen

PORTRÆT

Andelskassen boede under stuegulvet

Af Jakob Bargmann, chib pressebureau

For Solveig Girsels har Andelskassen JAK Ebeltoft - og med fusionen i 2013 nu Folkesparekassen - altid været en trofast, økonomisk følgesvend. Den alternative behandler fra Ebeltoft har endda levet tæt sammen med pengeinstituttet.

Det var i de glade tressere i hjemmet på Skansebakken. Eksmanden Hans-Aage Girsels sad ved kassen, og ovenpå havde Solveig gang i sin spirende forretning. Andelskassen holdt åbent hver torsdag, og sammen med et par øvrige ildsjæle fra bestyrelsen drev Hans-Aage sparekassen fra husets kælder. Arbejdet var frivilligt. Lønnen var billige lån. Senere voksede Andelskassen ud af kælderen, og Solveigs virksomhed voksede til en solid og selvstændig forretning.

Rentefri lød mærkeligt

Det var Andelskassen, som lagde det økonomiske fundament til, at Solveig nu i mere en 40 år har drevet egen virksomhed. Forretningen hedder Ebeltoft Helseklinik, og den erfarne behandler tilbyder i dag zoneterapi, akupunktur, massage, kinesiologi samtaleterapi, og kranio sakral-terapi.

"Vi stiftede bekendtskab med JAK og Andelskassen for mange år siden, da vi mødte nogle, som fortalte om det rentefrie. Vi syntes, det lød mærkeligt. At man kunne låne penge til næsten ingen penge.

Siden har pengeinstituttet været en kolossal hjælp for min virksomhed. De har ydet mig personlig rådgivning, og jeg har fået nogle gode lån, som jeg har fået lov til at betale hurtigt af. Jeg begyndte med en briks, og siden har jeg lånt til investering af blandt andet maskiner, solarier og til helsekostbutikken, som jeg havde ved siden af terapien fra 1992-1997."

Fejrer sine kunder

Når Solveig Girsels tænker tilbage, mindes hun altid at have tænkt lidt anderledes end flertallet. Det var derfor helt naturligt efter uddannelse som kosmetolog og massør i 1960'erne at bygge på og udvide repertoiret med alternativ behandling. Solveig tog blandt andet en eksamen i zoneterapi i 70'erne.

Hun tilbyder i dag en bred vifte af helse-ydelser, for som hun siger: "I en lille by skal man kunne tilbyde mange ting."

I dag får hun besøg af alle typer i helseklinikken på Erantisvej. Mænd, kvinder, unge og gamle. Hun annoncerer ikke, og markedsføringen sker fra mund til øre. Flere af Solveigs kunder vil i løbet af den næste tid opnå 25 års jubilæum i klinikken, og det skal selvfølgelig fejres.

Skepsis fra omverdenen

En stor udfordring for Solveig har været omverdenens og det etablerede sundhedssystems skepsis over for det alternative.

At Folkesparekassen er et bæredygtigt pengeinstitut går godt i spænd med Solveig Girsels tankesæt. "I hverdagen forsøger jeg at leve sundt og købe økologisk. Vi taler så meget om forurening, men jeg synes, danskerne er nogle af dem, der griser mest. Det er fortvivlende. Når vi taler om forurening, kan vi begynde med os selv." siger Solveig Girsels.

"Da jeg begyndte som selvstændig, var alternativ behandling ikke velset. Der var noget, der blev grint af." Og selv om stemningen over for alternativ behandling er blevet bedre, mærker Solveig stadig en vis modvilje.

"Jeg mener, at et samarbejde på tværs med lægerne kunne være meget givtigt. Men af og til oplever jeg det som en torn i øjet på det etablerede system, når alternative behandlere skaber resultater.

Jeg arbejder med energier. Det er ikke noget, man gør i det etablerede system."

Vil altid bruge hænderne

Egentlig kunne Solveig skubbe behandlerbriksen væk og lade sig pensionere. Men mødet med gode mennesker og evnen til stadig at gøre en forskel, når pi-skesmældet strammer og sportsskaden driller, får hende alligevel til at investere 15-20 timer om ugen i helseklinikken. Så hun bliver ved, så længe hun kan.

Men Solveig har også respekt for, at jobbet er fysisk hårdt. Arbejdstimerne vil fremover blive færre, og hun ser det som en god anledning til at kaste sig over de fritidsinteresser, som tidligere er blevet lidt forsømt.

Solveig har passion for maleri, skriveri og så elsker hun at filosofere over tilværelsen. De store tanker tænkes blandt andet i en bibelgruppe og i en udviklingsgruppe, hvor tilværelsens små og store problemer bliver vendt og sat ind i en større sammenhæng. Hun ærgrer sig nogle gange over, at hun aldrig har ført dagbog over alle de gode oplevelser i klinikken. Måske bliver der tid til at nedfælde nogle af minderne fra en lang karriere nu. En karriere, der for alvor spirede med en briks i stuen og JAKs tanker som økonomisk ledsager. ■

Er du tilmeldt vores nyhedsmail?

Få de aktuelle nyheder direkte i din indbakke. Tilmeld dig nu på folkesparekassen.dk

Nye privatrådgivere til Odense og Aarhus

Bettina Ehlers, ny privatrådgiver i Odense

Bettina Ehlers er pr. 2. juni ansat som privatrådgiver i Folkesparekassens afdeling på Dalumvej i Odense.

Bettina er 47 år, mor til Camilla på 26 og ægte Odense-pige. Hun er uddannet ved Bikuben på Kochsgade i Odense samt i afdelingen i Otterup og har sammenlagt næsten 30 års erfaring indenfor bank-sektoren.

Hun er velbevandret indenfor både bolig, pension, forsikring mv. og er blandt andet eksamineret pensionsrådgiver.

Senest har hun været 13 år som privatkunderådgiver hos Sparekassen Faaborg. Systemerne dér er meget lig Folkesparekassens systemer, så Bettina føler sig allerede godt hjemme på sin nye arbejdsplads.

Privat bor Bettina i Odense centrum sammen med den halvandet år gamle dansk/svenske gårdhund Victor.

Fritiden går mest med socialt samvær med venner, veninder og familie. Bettina er flittig biografgænger og det sker også, at hun går er i teatret. Hun har tidligere sunget gospel, men holder en pause fra det i øjeblikket. Og så bruger hun selvfølgelig også en del af sin fritid på Victor. ■

Nicolaj Hejslet Jørgensen, ny privatrådgiver i Aarhus

Nicolaj Hejslet Jørgensen er fra onsdag den 4. juni ansat som privatrådgiver i Folkesparekassens afdeling i Aarhus.

Han er 39 år og bosiddende i Odder med sin familie. Nicolaj har en HD i Finansiell Rådgivning fra Handelshøjskolen i Aarhus og har mere end 15 års erfaring med investerings-, formue- og bankrådgivning. Nicolaj er uddannet i Danske Bank, hvor han var i 8 år. Herefter kom han til Jyske Bank og har senest været privatkunderådgiver i Jyske Bank i Odder.

I Folkesparekassen Aarhus skal Nicolaj også fungere som rådgiver og sammen med kollegerne sørge for at tage godt imod de mange, der vil være med i Folkesparekassens fællesskab.

Nicolaj er opvokset i de vestjyske metropoler Thyborøn og Vinderup, men er efter en årrække i Aarhus flyttet til Odder, hvor han og familien nu har boet i 10 år. Han er far til fire og gift med Tine. Victor på 13 år, Noah på 10, Selma på 8 og Asta på 6 år går der selvsagt en del tid med. Derudover holder Nicolaj af at give den gas på løbeture og slappe af til god musik. Han spiller selv klaver - mest for og med familien. ■

Kom helt tæt på Anholt Havmøllepark

Lørdag den 30. august kl. 10-13 kan du komme med på en helt unik sejltur til Anholt Havmøllepark sammen med Folkesparekassens lokalråd i Ebeltoft.

De i alt 111 møller er opført mellem Djursland og Anholt. Parken er Danmarks suverænt største med en kapacitet på 400 MW CO₂-fri elektricitet, svarende til 4 % af det samlede el-forbrug i Danmark.

Om bord på Stena Nautica vil en repræsentant fra DONG Energy fortælle om Anholt Havmøllepark. Jørgen Lund Møller, havbiolog og chef for Aqua Akvarium & Dyrepark i Silkeborg, vil herefter fortælle om havmøllerne og forholdet til dyrelivet på bunden og omkring møllerne.

Prisen for arrangementet er kr. 100 pr. person (normalpris kr. 299). I prisen indgår sandwiches samt 1 øl/vand. Desuden kan der købes kaffe, wienerbrød, pølser, vin, øl, vand mm. både i Coffeeshop og i dækskiosken.

Turen sejles af Stena Nautica med afgang fra Grenå Færgehavn kl. 10.

Du kan tilmelde dig i Folkesparekassens afdeling i Ebeltoft eller på Folkesparekassens hjemmeside senest mandag den 25. august. ■

Har du det rigtige boliglån?

Med et serviceeftersyn af dit boliglån kan vi sammen finde frem til, om der findes en bedre og billigere sammensætning af din samlede økonomi.

De seneste år har været en turbulent tid for boligmarkedet, og vi har været igennem en finansiell krise. Det er derfor en god idé at få tjekket sit boliglån. Måske kan du få et større råderum i dit daglige budget, eller det kan være, at du kan reducere din gæld ved at udskifte et dyrt lån med et, der er billigere.

Luft til det, du drømmer om

Det er faktisk ganske enkelt. Hvis du samler hele din økonomi fra lønkonto til boliglån ét sted, hjælper vi dig med at få et bedre overblik. Det kan betyde nye muligheder i din økonomi. Hvis du allerede overvejer at indfri dyre forbrugslån, omlægge lån eller planlægger større investeringer, har du mulighed for at føre drømmene ud i livet.

Kontakt din rådgiver og bestil et eftersyn af dit boliglån og din økonomi. ■

Slip hurtigere af med din boliggæld

Med en restgæld på dit kreditforeningslån og et indestående på en opsparingskonto har du nu mulighed for at få en hurtigere afvikling af gælden i din bolig. Vel at mærke med samme månedlige ydelse.

Har du et kontant indestående, du ikke i forvejen har øremærket til et særligt formål, kan der være idé i at bruge beløbet til at nedbringe din boliggæld, så du kan blive gældfri hurtigere. Samtidig får du en kassekredit til rådighed af samme størrelse som din opsparing, hvis du alligevel skulle få brug for pengene.

Modellen er, at vi indfriede dit kreditforeningslån. Dels ved hjælp af din opsparing, dels ved at vi etablerer et prioritetslån og en kassekredit. Altsammen med pant i din ejendom.

Den samlede ydelse på lånet og renterne på kassekreditten fastsætter vi, så den modsvarer den ydelse, der før var på kreditforeningslånet. Da de samlede renteudgifter typisk vil være lavere, betyder det, at lånet bliver afviklet hurtigere.

Kontakt din rådgiver, hvis du vil have lavet en beregning på, om det kan betale sig for dig. ■

Gode kortregler på ferierejsen

Når du rejser, skal du passe lige så godt på dine betalingskort som på dit pas og dine billetter. Du skal helst lære PIN-koden udenad og du må aldrig opbevare den sammen med kortet eller give den til andre. Når du betaler med kortet, skal du altid kontrollere beløbet, før du taster PIN-koden eller skriver under, og du skal sørge for at få kortet tilbage, så snart betalingen er gennemført.

Du bør i øvrigt tjekke kortets udløbsdato, så du er sikker på, at kortet er gyldigt under hele rejsen. Og når du kommer hjem, bør du tjekke posteringerne på din konto via kontoudskriften eller netbank. Hvis du har to kort med på rejsen, er det en god idé at opbevare dem forskellige steder, så du altid har det ene i reserve.

Når du betaler med et Visa/Dankort eller et MasterCard, tilbyder mange udenlandske forretninger, at du kan betale i danske kroner i stedet for i den lokale valuta. Her skal du imidlertid være opmærksom på, at det er usikkert, hvilken kurs der veksles til, og du kan også komme ud for, at du betaler et ekstra gebyr for at betale i danske kroner.

Oftest er det derfor lettest blot at betale i den lokale valuta. Beløbet bliver så omregnet til danske kroner af Visa eller MasterCard. I øvrigt kan det være nyttigt at tjekke reglerne for, hvor meget du kan hæve på de kort, du har med på turen. Både pr. dag og pr. måned. Mistanke om, at det er blevet misbrugt, skal du straks kontakte dit pengeinstitut eller Nets, som har døgnvagt.

Visa/Dankort spærres på:
☎ +45 44 89 29 29

MasterCard spærres på:
☎ +45 44 89 27 50

NYT FRA JAK ANDELSKASSEN ØSTERVÅ – ET FLOT RESULTAT

JAK ANDELSKASSE ØSTERVÅ
KOM UD AF 2013 MED HIDTIL BEDSTE
RESULTAT I 32 ÅR.

På generalforsamlingen kunne formand Tonni Carlsen berette, at årets resultat på 1.185.000 kr. skal ses på baggrund af, at henlæggelser til tab har været begrænset og indtjeningen god. "Vi har høstet frugterne af en målrettet og konsekvent indsats, samtidig med at vi har haft rigelig likviditet til gavn for kunderne", konkluderede han.

Direktør Steen Møller Nielsen gennemgik regnskabet og fremhævede, at andelskassen har forrentet sin egenkapital på 15.648 t.kr. med hele 10 % i 2013. Andelskassens solvens er 41,8 %.

Direktøren forklarede om de udfordringer, andelskassens personale dagligt er oppe imod. Det gælder Finanstilsynet, de mange stigende krav til indberetninger samt kreditvurderinger.

Rent administrativt har direktion og personale arbejdet målrettet på at få effektiviseret den daglige drift. Det har givet en meget bedre udnyttelse af kompetencer og resurser.

Direktionen og bestyrelsen forventer et resultat i 2014 før kursreguleringer, tab og nedskrivninger i størrelsesordenen 950 t.kr. Det samlede forretningsomfang forventes at stige 5-10 %. "Vores mål er helt klart at modsvarer de stigende omkostninger med en øget indtjening, uden at det går ud over vores kunder", understregede direktøren.

Andelskassen havde ved årets udgang 500 andels-havere. Det er en samlet fremgang på 25 medlemmer siden 2013. "Reelt har vi fået 50 helt nye andelshavere, men vi har også mistet nogen", forklarer direktøren.

Til bestyrelsen var der genvalg af Bo L. Nielsen, Sæby. Der var ligeledes genvalgt af suppleanterne Leif K. Jensen og Chr. M. Karlsen.

JAK Andelskassen Østervå

Vrængmosevej 1,
9750 Østervå
Tlf. 98 95 20 88
www.jak-oestervraa.dk
jakjak@mail.dk

Tjener dine penge noget formål?

Opret en rentefri indlånskonto i vores regnbueafdeling. Kontoformen giver mulighed for grønne og bæredygtige udlån indenfor miljø, kulturelle og sociale områder.

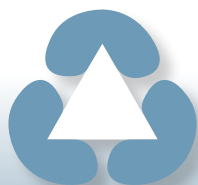
Regnbueafdelingens "etiske råd" varetages af Regnbueforeningen, der er en selvstændig forening.

Nærmere information:
John Wismann – Andelskassen JAK Slagelse

Andelskassen J.A.K. Slagelse
Løvegade 63, 4200 Slagelse
Telefon 58 50 47 70

www.andelskassen-jak-slagelse.dk

JAK Fonden

En fond der virker for JAKs tanker

- Rentefrie lån
- Fremme af humanitet, tolerance og næstekærlighed i teori og praksis

Donationer til fonden kan ske på mange måder. Bl.a. andels/garantibeviser der vil kunne udnyttes til at yde lavtforrentede lån til unge mennesker under uddannelse

Gletcher Energiteknik -
70 22 48 89 · www.gletcher.dk

- Salg og service af varmepumper, køleanlæg, solpaneler og solfangere
- Solvarmepumpen EVI-Heat med markeds højeste COP værdi på 6
- Opstartsbesøg og årlige eftersyn
- Gør det selv hjælp, dimensionering og montagevejledning
- Gratis telefon- og emailrådgivning fra klimaskærm til varmekilde

Billige lån til bæredygtige formål

Kontakt Folkesparekassen, JAK Andelskasse Østervrå eller Funder Fælleskasse Andelskasse, for at høre nærmere om ØKOlån.

Beplantning – Træpleje – Beskæring
– Fældning – Hegn – Rådgivning
– Pleje og vedligeholdelse

Anders Matthiessen
Anlægsgartnerfirma

Skudehavnsvej 17 A
2100 København Ø
Tlf. 35 26 70 38

Wildersgade 51
1408 København K

Tlf. 3295 9403 Fax. 3295 9409
Mobil 2120 9404
E-mail: elmebech@elmabech.dk

Henning Bech Frederiksen
Rådgivende Civiløkonom, HD

komunikation
og ord omtale
er redigering
skrivearbejde
erview intern
i ord ekstern
cma magasiner
tysk facebook
anding design
tale blogging
youtube viral
markedsføring
semeddelelser
ournalist web
ommunikation
storytelling
ressestrategi
iustrietekster
ommunikation
alancearbejde
stos artikler

weblogs youtube viral i
flash mobs reklame mail
nyheder pressemeddelel
ord nyhedsopdatering ko
web pre
kriseko
webrekl
journal
storyte
presses
omtale
industr
vejledn
erhverv
vervsny
freelan
pressef
artikler logo design v
plakater brochurer hjer
mailreklamer Google Goo
AdWords Google seo omta

**Bedre og mere
omtale af
din virksomhed**

chib pressebureau
klik www.chib.dk
ring: 31 65 01 89

JAKOMEGA-grunden søger ny indehaver.

Henvendelse til: Steen Møller Nielsen,
JAK Andelskassen Østervraa
Tlf. 98 95 20 88
E-mail: jakjak@mail.dk

FØLG JAK DANMARK PÅ:

Facebook: [jakdanmark](https://www.facebook.com/jakdanmark)

Twitter: @jakdanmark

web: www.jakdanmark.dk

JAKs nyhedsbrev

JAK pengeinstitutter

JAK Andelskassen Østervraa

Vrængmosevej 1, 9750 Østervraa
Tlf.: 98 95 20 88 / Fax: 98 95 20 31
www.jak-oestervraa.dk
E-mail: jakjak@mail.dk
Åbningstid:
Mandag kl. 9.00 – 12.00
Torsdag kl. 13.30 – 16.00
Telefonisk henvendelse alle hverdage mellem
9.00 – 12.00

Foreningen af JAK pengeinstitutter

Herningvej 37, 8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81 / fax 86 81 13 75
Mail: andelskasseforeningen@jak.dk
Kontortid:
Mandag, tirsdag og onsdag
kl. 10.00 – 13.00
Torsdag kl. 14.00 – 17.30

Folkesparekassen, Silkeborg

Herningvej 37, Postboks 169,
8600 Silkeborg
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Tlf.: 86 81 16 11/Fax: 86 81 13 75
Åbningstid:
mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen, Odense

Dalumvej 11,
5250 Odense SV
Tlf.: 66 11 22 31/Fax: 65 91 62 31
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen Aarhus

Frederiks Alle 43, 8000 Aarhus
Tlf. 86 13 51 00/ Fax 86 18 03 08
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen Ebeltoft

Østeralle 8 A
8400 Ebeltoft
Tlf. 86 34 09 00/Fax 87 52 53 64
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – onsdag kl. 9.30 – 13.00
Torsdag kl. 9.30 – 18.00
Fredag kl. 9.30 – 12.00

Andelskassen JAK, Slagelse

Løvegade 63, 4200 Slagelse
Tlf.: 32 65 00 01 / Fax: 58 50 12 57
www.ajak.dk
E-mail: info@ajak.dk
Kasseekspedition:
Mandag kl. 12.00 – 15.00
Tirsdag – fredag kl. 10.00 – 15.00
Telefontid:
Mandag kl. 12.00 – 16.00
Tirsdag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Møde med rådgiver herudover aftales

Andelskassen JAK, Thisted

Frederiksgade 6,
7700 Thisted
Tlf.: 32 65 00 02
www.ajak.dk/thistedafdeling
E-mail: thisted@ajak.dk
Åbningstid:
Mandag kl. 10.00 – 12.00
Tirsdag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.00
Fredag kl. 10.00 – 13.00

Andelskassen JAK, Morsø

Jernbanegade 9, 7900 Nykøbing Mors
Tlf.: 32 65 00 03
www.ajak.dk/morsafdeling
E-mail: mors@ajak.dk
Åbningstid:
Mandag kl. 13.30 – 15.30
Onsdag kl. 10.00 – 16.30
Fredag kl. 10.00 – 13.00 (kun udbetalings-
dage)
Telefonen åbner hver dag kl. 10.00

Andelskassen JAK, Brenderup

Brenderupvej 12, 5464 Brenderup
Tlf.: 32 65 00 04 / Fax: 64 44 13 64
www.ajak.dk/brenderupafdeling
E-mail: pej@ajak.dk
Åbningstid:
Torsdag kl. 18.30 – 19.30
Telefontid:
Mandag – onsdag kl. 10.00 – 12.00
Samt kl. 18.00 – 19.00

www.jakdanmark.dk JAK på nettet

På "www.jakdanmark.dk" kan du få oplysninger om JAK DANMARK og JAKs lokale aktivitetsgrupper samt om JAK pengeinstitutterne. På Facebook kan du "synes om" JAK DANMARK - og her få de nyeste opdateringer om aktuelle begivenheder!

JAK DANMARK er talerøret over for offentligheden om bevægelsens langsigtede mål: Gennemførelse af det danske folks økonomiske frigørelse ved oprettelse af en rentefri samfundsbank. JAK DANMARK udgiver JAK bladet, der stiller tidens økonomiske problemer under debat og anviser nye veje og midler til at løse problemerne. De lokale aktivitetsgrupper i JAK varetager på det lokale plan oplysningsarbejdet om JAKs ideer om det rentefri samfund og støtter det til enhver tid værende praktiske arbejde. JAK pengeinstitutterne arbejder som et alternativt tilbud inden for den danske lovgivnings rammer på baggrund af JAKs ideer om et rentefrit økonomisk system.

JAK pengeinstitutternes væsentligste kendetegn er, at de er til for brugerne. Kernen i deres virke er en »rentefri afdeling«, hvor rentefri indlån giver mulighed for lavtforrentede udlån.

JAK kan ikke løse denne store opgave alene.

Vi indbyder derfor til en dialog med andre bevægelser, foreninger og organisationer – ligesom JAK opfordrer ethvert menneske til at overveje, om der er brug for tanker om økonomisk og menneskelig frigørelse.

JAK viser en vej og indbyder til samarbejde herom.

Medlemskab af JAK Danmark. Abonnement på JAK bladet

JAK Danmark – for menneskelig og økonomisk frigørelse – ikke ved vold – ikke ved kunstgreb – men ved jævn sund fornuft.

Undertegnede ønsker at tegne medlemskab af JAK Danmark og/eller abonnement på JAK bladet:

Sæt kryds ved det ønskede

- ☐ kr 400,00 for medlemskab af JAK Danmark, incl. JAK. bladet
- ☐ kr 225,00 for medlemskab af JAK Danmark, excl. JAK bladet
- ☐ kr 225,00 for pensionister, incl. JAK bladet
- ☐ kr 225,00 for studerende, incl. JAK bladet
- ☐ kr 200,00 for abonnement på JAK bladet uden medlemskab

Navn

Adresse

Postnr. og by

Dato

